

UDKAST

Forslag

til

Lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste

Kapitel 1

Nedsættelse af en undersøgelseskommission og sammensætningen heraf

§ 1. Der nedsættes en undersøgelseskommission bestående af 3 medlemmer, der udpeges af justitsministeren. Formanden og de øvrige medlemmer udpeges blandt dommerne i Vestre Landsret efter indstilling fra præsidenten for denne ret.

Stk. 2. Efter aftale med undersøgelseskommissionen udpeger justitsministeren en person, der som udspørger i overensstemmelse med undersøgelseskommissionens bestemmelser tilrettelægger og foretager afhøringer i kommissionen. Udspørgeren varetager endvidere opgaven som sekretariatsleder for kommissionen.

Stk. 3. Justitsministeren sørger for, at den fornødne sekretariatsbistand og anden praktisk bistand stilles til rådighed for undersøgelseskommissionen.

§ 2. Undersøgelseskommissionens medlemmer og den person, der udpeges efter § 1, stk. 2, skal være uvildige og uafhængige af de myndigheder, personer m.v., hvis forhold undersøges. Det samme gælder for undersøgelseskommissionens medhjælpere i øvrigt.

Kapitel 2

Undersøgelseskommissionens opgaver

§ 3. Undersøgelseskommissionen har til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Stk. 2. På grundlag af den i stk. 1 nævnte undersøgelse skal undersøgelseskommissionen udtale sig om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

UDKAST

Stk. 3. Den i stk. 2 nævnte udtalelse skal alene afgives i det omfang, ingen af undersøgelseskommissionens medlemmer finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Stk. 4. Undersøgelseskommissionen har ikke dømmende myndighed.

Kapitel 3

Tilrettelæggelse af undersøgelsen m.v.

§ 4. Undersøgelseskommissionens formand afgør efter samråd med kommissionens øvrige medlemmer og person, der er nævnt i § 1, stk. 2, hvordan undersøgelsen skal tilrettelægges. Undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades.

Stk. 2. Undersøgelseskommissionens formand leder kommissionens møder.

Stk. 3. Undersøgelseskommissionen skal føre en protokol over møderne i kommissionen.

Kapitel 4

Oplysnings- og vidnepligt

§ 5. Enhver har pligt til at stille dokumenter og andet foreliggende materiale til rådighed for undersøgelseskommissionen, når kommissionen anmoder om det. Pligten gælder ikke i det omfang, der efter § 8 ikke er pligt til at afgive vidneforklaring om indholdet af materialet. Materiale, der er udarbejdet af en minister eller embedsmand i embeds medfør, kan dog ikke nægtes stillet til rådighed under henvisning til, at den pågældende minister eller embedsmand efter § 8 ikke har pligt til at afgive vidneforklaring om indholdet af materialet.

Stk. 2. Undersøgelseskommissionen kan anmode en person om at afgive en skriftlig redegørelse for nærmere bestemte forhold, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen. Enhver har pligt til at afgive en sådan redegørelse på anmodning fra kommissionen. Pligten gælder ikke i det omfang, der efter § 8 ikke er pligt til at afgive vidneforklaring om de pågældende forhold.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 nævnte pligter gælder, uanset om de pågældende oplysninger er undergivet tavshedspligt.

UDKAST

§ 6. Opfyldes den pligt, der er nævnt i § 5, stk. 1, ikke, kan undersøgelseskommissionen give pålæg om, at materialet stilles til rådighed for kommissionen.

Stk. 2. Efterkommes pålægget ikke, finder retsplejelovens § 178 tilsvarende anvendelse.

§ 7. Undersøgelseskommissionen kan anmode en person om at afgive forklaring for kommissionen som vidne, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Stk. 2. Enhver er efter anmodning fra undersøgelseskommissionen efter stk. 1 forpligtet til at afgive forklaring for kommissionen som vidne, jf. dog § 8.

§ 8. Pligten til at afgive forklaring som vidne gælder ikke i det omfang, der må antages at foreligge mulighed for strafansvar for den pågældende i anledning af de forhold, undersøgelsen omfatter. Vidnepligten gælder heller ikke i det omfang, der må antages at foreligge mulighed for, at det offentlige gør et disciplinært eller tilsvarende ansættelsesretligt ansvar gældende over for den pågældende i anledning af de nævnte forhold.

Stk. 2. Den i stk. 1 nævnte persons nærmeste har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring. Undersøgelseskommissionen kan dog pålægge den pågældende at afgive forklaring som vidne, når forklaringen må anses for at være af afgørende betydning for undersøgelsen, og undersøgelsens beskaffenhed og dens betydning for samfundet findes at berettige det.

Stk. 3. Vidnepligten gælder i øvrigt med de undtagelser, der er fastsat i retsplejelovens kapitel 18. Retsplejelovens § 169 og § 170, stk. 3, finder dog ikke anvendelse.

§ 9. Reglerne i retsplejelovens kapitel 18 finder i øvrigt tilsvarende anvendelse på afgivelse af forklaring m.v.

§ 10. Straffelovens §§ 158-160 finder tilsvarende anvendelse på den, der afgiver falsk eller urigtig forklaring for undersøgelseskommissionen.

Kapitel 5

De berørte personers retsstilling

§ 11. Den person, hvis forhold undersøges, har ret til en bisidder efter eget valg. Bisidderen skal dog kunne godkendes til højeste klassifikationsgrad.

UDKAST

Stk. 2. Undersøgelseskommissionen kan beskikke en bisidder for den person, der er nævnt i stk. 1. Der kan kun ske beskikkelse af en bisidder, der kan godkendes til højeste klassifikationsgrad.

Stk. 3. Undersøgelseskommissionen kan på ethvert tidspunkt bestemme, at den valgte bisidder ikke må fungere som sådan, og tilbagekalde en beskikkelse af en bisidder, hvis afgørende hensyn til den person, der er nævnt i stk. 1, eller til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand taler for det. Tilsvarende gør sig gældende, hvis væsentlige hensyn til undersøgelsens gennemførelse taler for det.

§ 12. Bisidderen har ret til at overvære afhøringer af sin klient i undersøgelseskommissionen. Undersøgelseskommissionen kan give bisidderen adgang til at overvære afhøringer af andre, hvis væsentlige hensyn til bisidderens mulighed for at varetage sin klients interesser taler for det.

Stk. 2. Undersøgelseskommissionen skal give bisidderen adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, der er af betydning for den pågældendes klient. Bisidderen har ret til at gøre sig bekendt med udskrift af forklaringer afgivet af klienten og af forklaringer afgivet af andre i det omfang, bisidderen har haft adgang til at overvære disse efter stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Undersøgelseskommissionen kan give bisidderen pålæg om ikke at gøre sin klient bekendt med indholdet af det i stk. 2 nævnte materiale, hvis afgørende hensyn til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand taler for det. Kommissionen kan under tilsvarende betingelser give bisidderen pålæg om ikke at gøre sin klient bekendt med, hvad der er foregået under møder i undersøgelseskommissionen.

Stk. 4. Bisidderen kan anmode undersøgelseskommissionen om at foranstalte bevisførelse.

Stk. 5. Bisidderen kan foretage uddybende afhøring af sin klient og af andre vidner i det omfang, bisidderen efter stk. 1, 2. pkt., har adgang til at overvære afhøringen.

§ 13. Undersøgelseskommissionen skal inden afhøringen orientere den person, der er nævnt i § 11, stk. 1, og den pågældendes bisidder om de forhold af faktisk og eventuelt retlig karakter, som undersøgelsen vedrørende den pågældende omfatter.

Stk. 2. Sker der i løbet af undersøgelsen væsentlige ændringer i de forhold, som er nævnt i stk. 1, skal undersøgelseskommissionen orientere den pågældende om det.

Stk. 3. Undersøgelseskommissionen skal efter bevisførelsen orientere den person, der er nævnt i § 11, stk. 1, og den pågældendes bisidder om de fak-

UDKAST

tiske og eventuelt retlige forhold vedrørende den pågældende, som kommissionen overvejer at give udtryk for i sin beretning.

Stk. 4. Den person, der er nævnt i § 11, stk. 1, og den pågældendes bisidder har ved undersøgelsens afslutning ret til at afgive en skriftlig udtalelse om de faktiske og eventuelt retlige spørgsmål, undersøgelsen rejser vedrørende den pågældende. Undersøgelseskommissionen kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

§ 14. Undersøgelseskommissionen fastsætter salær og godtgørelse til bisidderen efter de takster, der gælder for beskikkede forsvarere i straffesager. Er der på tidspunktet for undersøgelseskommissionens afslutning endnu ikke truffet afgørelse om fastsættelse af salær eller godtgørelse, fastsættes salæret eller godtgørelsen af justitsministeren.

Stk. 2. Den beskikkede bisidder må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over det beløb, der er fastsat efter stk. 1.

Kapitel 6 *Tavshedspligt*

§ 15. Undersøgelseskommissionens medlemmer og andre personer, der deltager i undersøgelsen, har under ansvar efter straffelovens §§ 152-152 e tavshedspligt med hensyn til enhver oplysning, som de under deres virksomhed får kendskab til.

Stk. 2. Den tavshedspligt, der er nævnt i stk. 1, finder tilsvarende anvendelse på bisidderen.

§ 16. Den tavshedspligt, der følger af § 15, stk. 1, er ikke til hinder for, at undersøgelseskommissionen gør vidner og disses bisiddere bekendt med materiale, som indgår i undersøgelsen, hvis det er af betydning for at besvare de spørgsmål, som kommissionen stiller.

Stk. 2. Der er tavshedspligt med hensyn til det materiale, der er nævnt i stk. 1. Straffelovens §§ 152-152 e finder tilsvarende anvendelse.

Kapitel 7 *Undersøgelseskommissionens beslutninger og domstolsprøvelse heraf*

§ 17. Undersøgelseskommissionen træffer beslutning ved stemmeflerhed, jf. dog § 3, stk. 3.

§ 18. Undersøgelseskommissionens beslutninger kan af enhver, der har retlig interesse heri, inden 2 uger efter, at beslutningen er meddelt den på-

gældende, indbringes for Østre Landsret. Indbringelsen sker ved indgivelse af kæreskrift til undersøgelseskommissionen. Reglerne om kæremål i borgerlige sager finder i øvrigt tilsvarende anvendelse. Afholdes retsmøde, foregår mødet for lukkede døre.

Stk. 2. Beslutninger efter § 11, stk. 3, kan inden en uge efter, at beslutningen er meddelt, indbringes for Den Særlige Klageret. Retsplejelovens § 737 finder tilsvarende anvendelse. Afholdes retsmøde, foregår mødet for lukkede døre.

Kapitel 8

Offentlighed og afgivelse af beretning m.v.

§ 19. Lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven, databeskyttelsesloven, Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og ombudsmandsloven gælder ikke for den virksomhed, der udøves af undersøgelseskommissionen.

§ 20. Møder i undersøgelseskommissionen foregår for lukkede døre.

§ 21. Der må ikke uden samtykke fra undersøgelseskommissionen gives aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen i materiale, der indgår i undersøgelsen.

Stk. 2. Der er ikke adgang til aktindsigt i rettens materiale efter retsplejeloven.

§ 22. Undersøgelseskommissionen afgiver en beretning om resultatet af sin undersøgelse. Beretningen vil skulle udarbejdes og offentliggøres i en form, som ikke indeholder informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand. Justitsministeren offentliggør beretningen.

Stk. 2. Såfremt kommissionen vurderer, at den beretning, der er omtalt i stk. 1, ikke kan udformes således, at den indeholder en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen efter § 3, stk. 1, skal undersøge, vil kommissionen kunne udarbejde en yderligere beretning, som vil skulle afgives til justitsministeren. Denne beretning offentliggøres ikke. Justitsministeren giver Folketingets Udvalg vedrørende Efterretnings-tjenesterne adgang til beretningen.

UDKAST

Stk. 3. Der er ikke aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven eller anden lovgivning i den beretning, der er omtalt i stk. 2.

Kapitel 9 *Ikrafttræden m.v.*

§ 23. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

UDKAST

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Gældende ret
 - 2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.2.1. Nedsættelse af en undersøgelseskommission og sammensætningen heraf
 - 2.2.2. Undersøgelseskommissionens opgaver
 - 2.2.3. Tilrettelæggelsen af undersøgelsen m.v.
 - 2.2.4. Oplysnings- og vidnepligt
 - 2.2.5. De berørte personers retsstilling og tavshedspligt
 - 2.2.6. Særlige overvejelser i relation til undersøgelsens karakter og det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen
3. Forholdet til databeskyttelsesforordningen
4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Klimamæssige konsekvenser
8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
9. Forholdet til EU-retten
10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

11. Sammenfattende skema

1. Indledning

Følgende fremgår af regeringsgrundlaget ”Ansvar for Danmark” af 14. december 2022, side 49:

”Regeringen vil nedsætte en undersøgelseskommission til undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste. Kommissionen skal undersøge, om der blev varetaget usaglige hensyn ved hjemsendelsen.

Kommissionens arbejde tilrettelægges og gennemføres efter modellen i lov om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste. Undersøgelseskommissionen skal udarbejde en offentlig tilgængelig afrapportering i en form, der ikke indeholder oplysninger, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

I respekt for den verserende straffesag vil regeringen, når sagen er afsluttet, tage stilling til behovet for en yderligere undersøgelseskommission og drøfte det med Folketinget.”

Formålet med lovforslaget er at skabe det retlige grundlag for nedsættelsen af en særlig undersøgelseskommission, der vil have til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Der gør sig efter regeringens opfattelse helt særlige omstændigheder gældende i forbindelse med nedsættelsen af en undersøgelseskommission vedrørende efterretningstjenesternes forhold. Særligt hensynet til at beskytte de klassificerede oplysninger, som vil kunne indgå i undersøgelsen, medfører behov for at etablere en særlig undersøgelsesform, som på en række punkter afviger fra undersøgelseskommissioner nedsat efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det er således efter regeringens opfattelse nødvendigt bl.a., at der ved fastlæggelsen af rammerne for undersøgelseskommissionen og dens opgaver såvel som ved kommissionens gennemførelse og tilrettelæggelse af undersøgelsen foretages en afvejning mellem på den ene side hensynet til ikke at udbrede kendskabet til klassificerede oplysninger mere end strengt nødvendigt og på den anden side hensynet til at skabe klarhed over centrale spørgsmål i det undersøgte forløb, herunder med henblik på at drage læring heraf og skabe grundlag for at vurdere, om der foreligger forhold, der kan give

anledning til at søge et ansvar gjort gældende, eller om der ikke er anledning hertil.

Rammerne for den foreslåede undersøgelseskommission vil på den baggrund tage afsæt i den undersøgelsesform, der blev benyttet ved lov nr. 1938 af 15. december 2020 om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste. Undersøgelseskommissionen vil således på tilsvarende vis tage sit afsæt i den ordning, der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, men på en række punkter, hvor den nævnte hensynsafvejning tilsiger det, vil den afvige herfra. På de punkter, hvor der ikke er gjort afvigelse, er det tilsigtet at tilnærme ordningen i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner i videst muligt omfang.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Gældende ret

Lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner indeholder regler om undersøgelseskommissioners og granskningskommissioners nedsættelse og virke.

Efter lovens § 1, stk. 1, er det justitsministeren, der har kompetencen til at nedsætte en undersøgelseskommission. Justitsministeren udpeger den eller de personer, som skal være medlemmer af kommissionen, formanden for kommissionen, hvis den skal have flere medlemmer, samt kommissionens udspørger, jf. stk. 2 og 3. Endelig sørger justitsministeren for, at der stilles den fornødne sekretariatsbistand og anden praktisk bistand til rådighed for kommissionen, jf. stk. 5. Ifølge stk. 6 kan justitsministeren ikke nedlægge en undersøgelseskommission uden Folketingets samtykke.

Sammensætning af en undersøgelseskommission efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner er reguleret i lovens §§ 2 og 3. Ifølge § 2, stk. 1, kan en undersøgelseskommission bestå af et eller flere medlemmer. Dog følger det af stk. 5, at en kommission, der anmodes om at foretage retlige vurderinger efter lovens § 4, stk. 4, skal bestå af mindst tre medlemmer. Er der flere medlemmer af kommissionen, skal formanden have juridisk kandidateksamen, mens de øvrige medlemmer kan have anden sagkundskab, jf. § 2, stk. 3.

Efter lovens § 1 a, stk. 1, kan Folketinget nedsætte en granskningskommission til at gennemføre en undersøgelse af afgrænset karakter af nærmere bestemte forhold af almen vigtig betydning. En granskningskommission består af mindst 3 medlemmer, der udpeges af Folketinget. Formanden for granskningskommissionen skal være dommer, jf. stk. 2. Folketinget udpeger en

UDKAST

person, der som udspørger i overensstemmelse med granskningskommissionens bestemmelser tilrettelægger og foretager afhøringer i granskningskommissionen, jf. stk. 3. Endelig sørger Folketinget for, at den fornødne sekretariatsbetjening og anden praktisk bistand stilles til rådighed for granskningskommissionen, jf. stk. 4.

Efter lovens § 1 b finder lovens § 3, kapitel 3 og 4, §§ 9-14, kapitel 7-9 og §§ 30 og 31 tilsvarende anvendelse for granskningskommissioner med de fornødne tilpasninger.

Lovens § 3 fastsætter, at kommissionens medlemmer, udspørger og medhjælpere i øvrigt skal være uvildige og uafhængige af de myndigheder, personer m.v., hvis forhold undersøges.

Rammerne for de opgaver, som kan fastsættes i kommissoriet for en undersøgelseskommission, er reguleret i lovens § 4. I overensstemmelse med grundlovens § 61, 2. pkt., fastslås det indledningsvis i stk. 1, at undersøgelseskommissionen ikke har dømmende myndighed.

Lovens § 4, stk. 2-4, regulerer nærmere de opgaver, som en undersøgelseskommission kan gives. Efter stk. 2 kan en undersøgelseskommission få til opgave at undersøge og redegøre for et faktisk begivenhedsforløb. Kommissionen kan endvidere få til opgave at komme med forslag til sådanne ændringer af love, administrative bestemmelser eller administrativ praksis, som undersøgelsen kan begrunde, jf. stk. 3. Endelig kan kommissionen ifølge stk. 4, 1. pkt., få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar. Det følger dog af stk. 4, 2. pkt., at en undersøgelseskommission ikke kan få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af spørgsmålet om ministres ansvar.

I tilknytning hertil bemærkes det, at det fremgår af § 4, stk. 5, at en undersøgelseskommission, som har en dommer som medlem, alene foretager retlige vurderinger som nævnt i stk. 4 i det omfang, dommeren ikke finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Det fremgår af lovens § 5, at undersøgelseskommissionens formand efter samråd med kommissionens øvrige medlemmer og den person, der er nævnt i § 1, stk. 3, afgør hvordan undersøgelsen skal tilrettelægges. Undersøgelseskommissionens formand leder kommissionens møder, jf. stk. 2.

UDKAST

Efter § 6 kan undersøgelseskommissionen anmode særligt sagkyndige om en udtalelse eller anden bistand til brug for undersøgelsen. Ifølge § 7 skal der føres protokol over møderne i kommissionen.

I undersøgelser, hvor en dommer er formand, gælder det efter lovens § 9, stk. 1 og 2, at enhver har pligt til at udlevere materiale og til skriftligt at afgive en redegørelse eller besvare spørgsmål, når undersøgelseskommissionen anmoder herom. Disse pligter gælder, uanset om de pågældende oplysninger er undergivet tavshedspligt, jf. stk. 3. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at bestemmelsen indebærer, at pligterne i stk. 1 og 2 fortrænger modstående tavshedspligtsforskrifter, uanset om der er tale om almindelige eller særlige tavshedspligtsforskrifter, jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 257. Pligterne gælder dog ikke i det omfang, der ikke er pligt til at afgive vidneforklaring om de pågældende forhold efter bestemmelsen i lovens § 12. Materiale udarbejdet af en minister eller embedsmand i embeds medfør kan ifølge § 9, stk. 1, 3. pkt., ikke nægtes udleveret under henvisning til manglende vidnepligt efter § 12.

Det fremgår af lovens § 10, at hvis pligten til at udlevere materiale i lovens § 9, stk. 1, ikke opfyldes, kan undersøgelseskommissionen give pålæg om udlevering af materiale. Ved manglende efterlevelse af pålægget kan der anvendes tvangsmidler efter reglerne i retsplejelovens § 178, jf. stk. 2.

Efter lovens § 11 er der vidnepligt over for undersøgelseskommissionen, men vidnepligten begrænses af lovens § 12.

Undtagelsen i § 12, stk. 1, 1. pkt., er udslag af forbuddet mod selvinkriminering. Der er således ikke pligt til at afgive forklaring i det omfang, der må antages at være mulighed for strafansvar for den pågældende i anledning af de forhold, undersøgelsen omfatter. Efter 2. pkt. er der heller ikke vidnepligt i det omfang, der må antages at foreligge mulighed for, at det offentlige gør et disciplinært eller tilsvarende ansættelsesretligt ansvar gældende over for den pågældende i anledning af de nævnte forhold.

Lovens § 12, stk. 2, indeholder en vidnefritagelsesregel for den i § 12, stk. 1, nævnte persons nærmeste. Undersøgelseskommissionen kan dog pålægge den pågældende at afgive forklaring som vidne, når forklaringen må anses for at være af afgørende betydning for undersøgelsen og undersøgelsens beskaffenhed og dens betydning for samfundet findes at berettige til det. Betingelserne for at pålægge vidnepligt svarer til dem, der gælder efter bestemmelsen i retsplejelovens § 171, stk. 3, der regulerer vidnefritagelse for bl.a. en parts nærmeste.

UDKAST

Endelig fremgår det af lovens § 12, stk. 3, at vidnepligten i øvrigt gælder med de undtagelser, der er fastsat i retsplejelovens kapitel 18 om vidner. Retsplejelovens § 169 og § 170, stk. 3, finder dog ikke anvendelse.

Efter lovens § 13 finder reglerne i retsplejelovens kapitel 18 om vidner i øvrigt tilsvarende anvendelse på afgivelse af forklaring m.v.

Om sandhedspligt fremgår det af lovens § 14, at straffelovens §§ 158-160 finder tilsvarende anvendelse på den, der afgiver falsk forklaring for undersøgelseskommissionen.

For undersøgelseskommissioner uden dommerdeltagelse gælder i et vist omfang særlige regler, jf. navnlig lovens kapitel 6 (§§ 15-20).

Det fremgår af lovens § 21, stk. 1, at den person, hvis forhold undersøges, har ret til en bisidder efter eget valg. Vælger den pågældende ikke en bisidder, kan undersøgelseskommissionen efter stk. 2 beskikke en bisidder for den pågældende. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at den forudsættes anvendt i særlige situationer, hvor der er et klart behov for, at den pågældendes minister eller embedsmands interesser varetages af en bisidder, jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 262.

Efter lovens § 21, stk. 3, kan undersøgelseskommissionen på ethvert tidspunkt bestemme, at den valgte bisidder ikke må fungere som sådan, og tilbagekalde en beskikkelse af en bisidder, hvis afgørende hensyn til den person, hvis forhold undersøges eller væsentlige hensyn til undersøgelsens gennemførelse taler for det.

Efter lovens § 22, stk. 1, har bisidderen ret til at overvære møderne i undersøgelseskommissionen og i Københavns Byret. Bisidderen har ret til af undersøgelseskommissionen at få kopi af det materiale, der indgår i undersøgelsen, jf. stk. 2. Efter stk. 3, 1. pkt., må bisidderen ikke uden undersøgelseskommissionens samtykke udlevere det i stk. 2 nævnte materiale til sin klient. Undersøgelseskommissionen kan give bisidderen pålæg om ikke at gøre sin klient bekendt med indholdet af det i stk. 2 nævnte materiale, hvis afgørende hensyn til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand taler for det, jf. stk. 3, 2. pkt. Kommissionen kan under tilsvarende betingelser give bisidderen pålæg om ikke at gøre sin klient bekendt med, hvad der er foregået under møder i undersøgelseskommissionen eller i retten, jf. stk. 3, 3. pkt.

UDKAST

Efter lovens § 22, stk. 4 og 5, kan bisidderen anmode undersøgelseskommissionen om at foranstalte bevisførelse og foretage uddybende afhøring af de personer, der har afgivet forklaring.

Undersøgelseskommissionen har pligt til inden afhøringen at orientere om de forhold af faktisk og eventuelt retlig karakter, som undersøgelsen vedrørende den pågældende omfatter, jf. § 23, stk. 1. Sker der i løbet af undersøgelsen væsentlige ændringer i de forhold, som er nævnt i stk. 1, skal undersøgelseskommissionen også orientere herom.

Efter lovens § 23, stk. 1, skal undersøgelseskommissionen inden afhøringen orientere den person, der er nævnt i § 21, stk. 1, og den pågældendes bisidder om de forhold af faktisk og eventuelt retlig karakter, som undersøgelsen vedrørende den pågældende omfatter. Sker der i løbet af undersøgelsen væsentlige ændringer i de forhold, som er nævnt i stk. 1, skal undersøgelseskommissionen orientere den pågældende om det, jf. stk. 2.

Det fremgår af lovens § 23, stk. 3, at undersøgelseskommissionen efter bevisførelsen skal orientere den i § 21, stk. 1, nævnte person og den pågældendes bisidder om de faktiske og eventuelt retlige forhold vedrørende den pågældende, som kommissionen overvejer at give udtryk for i sin beretning.

Den person, der er nævnt i § 21, stk. 1, og den pågældendes bisidder har ved undersøgelsens afslutning ret til at komme med en skriftlig udtalelse om de faktiske og eventuelt retlige spørgsmål, undersøgelsen rejser vedrørende den pågældende, jf. stk. 4. Undersøgelseskommissionen kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Efter lovens § 24, stk. 1, fastsætter undersøgelseskommissionen salær og godtgørelse til bisidderen efter de takster, der gælder for beskikkede forsvarere i straffesager. Er der på tidspunktet for undersøgelseskommissionens afslutning endnu ikke truffet afgørelse om fastsættelse af salær eller godtgørelse, fastsættes salæret eller godtgørelsen af justitsministeren. Den beskikkede bisidder må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over det beløb, der er fastsat efter stk. 1, jf. stk. 2.

Det fremgår af lovens § 25, stk. 1, at undersøgelseskommissionens medlemmer og andre personer, der deltager i undersøgelsen, under ansvar efter straffelovens §§ 152-152 e har tavshedspligt med hensyn til enhver oplysning, som de under deres virksomhed får kendskab til. Tavshedspligten finder tilsvarende anvendelse på bisidderen, jf. stk. 2.

UDKAST

En undtagelse er fastsat i lovens § 26, stk. 1, hvorefter tavshedspligten i § 25, stk. 1, ikke er til hinder for, at undersøgelseskommissionen udleverer materiale, som indgår i undersøgelsen, hvis det er af betydning for at besvare de spørgsmål, som kommissionen stiller. Der er tavshedspligt med hensyn til dette materiale, og straffelovens §§ 152-152 e finder tilsvarende anvendelse, jf. stk. 2.

Efter lovens § 27, stk. 1, træffer en undersøgelseskommission beslutning ved stemmeflerhed, hvis den består af flere medlemmer, jf. dog § 4, stk. 5, hvorefter en dommer, der er medlem af en undersøgelseskommission, alene foretager retlige vurderinger i det omfang, dommeren ikke finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, og § 5, stk. 1, hvorefter undersøgelseskommissionens formand efter samråd med kommissionens øvrige medlemmer og den person, der er nævnt i § 1, stk. 3, afgør hvordan undersøgelsen skal tilrettelægges. Ved stemmelighed er formandens stemme afgørende, jf. stk. 2.

Det fremgår af lovens § 28, stk. 1, at undersøgelseskommissionens beslutninger af enhver, der har retlig interesse heri, inden 2 uger efter, at beslutningen er meddelt den pågældende, kan indbringes for Østre Landsret. Indbringelsen sker ved indgivelse af kæreskrift til undersøgelseskommissionen. Reglerne om kæremål i borgerlige sager finder i øvrigt tilsvarende anvendelse. Det fremgår af stk. 2, at bestemmelsen ikke gælder for undersøgelseskommissionens beslutning om at anmode Københavns Byret om at give en person et pålæg om udlevering af materiale, jf. § 17, eller om at indkalde en person til at afgive forklaring for retten, jf. § 19.

Særligt for så vidt angår en undersøgelseskommissions beslutninger efter lovens § 21, stk. 3, om, at en valgt bisidder ikke må fungere som sådan, og om tilbagekaldelse af beskikkelse af en bisidder, følger det af § 28, stk. 3, at sådanne beslutninger kan indbringes for Den Særlige Klageret inden for en uge efter, at beslutningen er meddelt. Retsplejelovens § 737 (om kære af rettens afgørelser om afvisning af en valgt forsvarer og om nægtelse og tilbagekaldelse af forsvarerbeskikkelse) finder tilsvarende anvendelse på sådanne beslutninger.

Efter lovens § 29 gælder lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og ombudsmandsloven ikke for den virksomhed, som udøves af undersøgelseskommissionen.

Det fremgår af lovens § 30, stk. 1, at møder i undersøgelseskommissionen og møder i retten er offentlige. Dette udgangspunkt kan dog fraviges af undersøgelseskommissionen eller af retten, hvis det findes påkrævet af hensyn

til ro og orden i lokalet eller statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt, af hensyn til sagens oplysning, af hensyn til at beskytte nogen mod unødvendig krænkelse eller af andre særlige grunde, jf. § 30, stk. 1, 2. pkt., nr. 1-4. Hvis referatforbud eller navneforbud anses for tilstrækkeligt til at tilgodese de i stk. 1 nævnte hensyn, træffes der bestemmelse herom i stedet for dørlukning, jf. lovens § 30 stk. 2. Overtrædelse af sådanne forbud straffes med bøde.

Efter lovens § 31, stk. 1, må der ikke uden samtykke fra undersøgelseskommissionen gives aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen i materiale, der indgår i undersøgelsen. Der er, indtil undersøgelseskommissionen har afgivet sin beretning, ikke adgang til aktindsigt i rettens materiale efter retsplejelovens kapitel 3 a, jf. stk. 2.

Efter lovens § 32, stk. 1, afgiver undersøgelseskommissionen en beretning om resultatet af sin undersøgelse. Justitsministeren offentliggør beretningen, medmindre ganske særlige grunde taler imod det, jf. stk. 2. En tilsvarende regel gælder for granskningskommissioner, jf. lovens § 1 c, stk. 1 og 2.

2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.2.1. Nedsættelse af en undersøgelseskommission og sammensætningen heraf

Det foreslås, at der nedsættes en særlig undersøgelseskommission bestående af 3 medlemmer, der udpeges af justitsministeren. Formanden og de øvrige medlemmer udpeges efter indstilling fra præsidenten for Vestre Landsret og vil efter forslaget skulle være uvildige og uafhængige af myndigheder og personer m.v., hvis forhold undersøges.

Den foreslåede undersøgelsesform bygger i vidt omfang på den undersøgelsesform, der blev benyttet ved lov nr. 1938 af 15. december 2020 om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste. Som der er redegjort for ovenfor under pkt. 1, indeholder lovforslaget således på tilsvarende vis en række afvigelser i forhold til lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, som navnlig skyldes karakteren af de undersøgte forhold og det særligt tungtvejende hensyn til at beskytte fortroligheden om de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i undersøgelsen.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets §§ 1 og 2 og bemærkningerne hertil.

2.2.2. Undersøgelseskommissionens opgaver

Undersøgelseskommissionen vil have til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Undersøgelseskommissionen vil skulle undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af de fem medarbejdere, der blev tjenestefritaget på baggrund af den kritik, der blev rejst af Tilsynet med Efterretningstjenesterne i august 2020.

Undersøgelseskommissionen bør tilrettelægge sit arbejde, således at den så vidt muligt kan afgive beretning om resultatet af sin undersøgelse senest seks måneder, efter at kommissionen er nedsat.

Hvis kommissionen ikke kan afgive beretning inden det nævnte tidspunkt, vil kommissionen skulle orientere justitsministeren skriftligt om baggrunden herfor, om fremdriften i undersøgelsen og om, hvornår kommissionen forventer at kunne afgive sin beretning.

På grundlag af undersøgelsen vil undersøgelseskommissionen skulle udtale sig om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar. En sådan udtalelse vil dog – i lighed med, hvad der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskingskommissioner – alene skulle afgives i det omfang, ingen af undersøgelseskommissionens medlemmer finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets §§ 3 og 17 og bemærkningerne hertil.

2.2.3. Tilrettelæggelsen af undersøgelsen m.v.

Det foreslås, at undersøgelseskommissionens formand efter samråd med kommissionens øvrige medlemmer og udspørgeren, afgør hvordan undersøgelsen skal tilrettelægges.

Undersøgelseskommissionen vil efter forslaget skulle tilrettelægge og gennemføre undersøgelsen på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades. Dette stiller særlige krav til omgangen med det materiale, der indgår i undersøgelsen, jf. også nedenfor under pkt. 2.2.6.

Undersøgelseskommissionen skal således ved tilrettelæggelsen af sin undersøgelse foretage en afvejning af på den ene side hensynet til en tilstrækkelig undersøgelse af de forhold, der omfattes af undersøgelsen, og på den anden

side det tungtvejende hensyn til at begrænse udbredelsen af kendskabet til det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen.

Det foreslås på den baggrund bl.a., at der som udgangspunkt ikke vil skulle foretages afhøringer af vidner, hvis afhøringen nødvendiggør, at højt klassificerede oplysninger deles med personer, som ikke hidtil har haft adgang hertil.

Undersøgelseskommissionen vil dog efter forslaget kunne anmode en person om at afgive forklaring for kommissionen som vidne, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen, jf. også nedenfor under pkt. 2.2.4.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 4 og bemærkningerne hertil.

2.2.4. Oplysnings- og vidnepligt

Undersøgelseskommissionen vil efter forslaget kunne oplyse sagen dels ved hjælp af foreliggende materiale, dels ved at indkalde personer til at afgive forklaring for undersøgelseskommissionen eller anmode om skriftlige redegørelser.

Udgangspunktet for undersøgelsen vil være, at den gennemføres på grundlag af det foreliggende skriftlige materiale, jf. herved de hensyn, der bl.a. er omtalt ovenfor under pkt. 2.2.3.

Det foreslås, at enhver som udgangspunkt vil have pligt til at stille dokumenter og andet materiale til rådighed for undersøgelseskommissionen, når kommissionen anmoder om det. Eftersom der vil kunne indgå klassificeret materiale i undersøgelsen, forudsættes det, at sådant materiale skal stilles til rådighed for kommissionen i særligt sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område.

Undersøgelseskommissionen vil desuden efter forslaget kunne anmode om afhøring af vidner, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og det vurderes strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Det foreslås i den forbindelse, at enhver efter anmodning fra undersøgelseskommissionen er forpligtet til at afgive forklaring for kommissionen som vidne, jf. dog bemærkningerne til forslaget § 8.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets kapitel 4 (§§ 5-10) og bemærkningerne hertil.

2.2.5. De berørte personers retsstilling og tavshedspligt

Der foreslås fastsat særlige retssikkerhedsgarantier for personer, hvis forhold undersøges. Retssikkerhedsgarantierne svarer som udgangspunkt til de retssikkerhedsgarantier, der gives efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, men med de tilpasninger, der er fundet fornødne under hensyntagen til karakteren af de undersøgte forhold og de oplysninger, som vil indgå i undersøgelsen.

Som eksempel kan nævnes regler om ret til valg eller beskikkelse af bisidder og om adgang til – på grundlag af en tilkendegivelse om sagens stilling fra kommissionen – at afgive en skriftlig udtalelse om de faktiske og eventuelt retlige forhold vedrørende den pågældende, som kommissionen overvejer at give udtryk for i sin beretning (kontradiktion).

Det bemærkes i relation til den foreslåede ret til valg af bisidder, at det efter forslaget af sikkerhedsmæssige årsager vil være et krav, at bisidderen kan godkendes til højeste klassifikationsgrad, hvilket efter omstændighederne vil kunne udgøre en fravigelse af udgangspunktet efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner om, at den pågældende selv kan vælge bisidder, jf. også nedenfor under pkt. 2.2.6.

I tråd med reglerne i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner foreslås det, at undersøgelseskommissionen fastsætter salær og godtgørelse til bisidderen efter de takster, der gælder for beskikkede forsvarere i straffesager.

Det foreslås desuden, at undersøgelseskommissionens medlemmer og udspørger samt andre personer, der deltager i undersøgelsen, herunder ansatte m.v. i sekretariatet, bisiddere og deres klienter, vil have tavshedspligt under ansvar efter straffelovens §§ 152-152 e med hensyn til enhver oplysning, som de under deres virksomhed får kendskab til. Det anførte svarer til, hvad der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets kapitel 5 (§§ 11-14) og kapitel 6 (§§ 15-16) og bemærkningerne hertil.

2.2.6. Særlige overvejelser i relation til undersøgelsens karakter og det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen

Som der er redegjort for ovenfor under pkt. 1, gør der sig særlige omstændigheder gældende for en undersøgelse af denne karakter, herunder navnlig i lyset af det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen.

UDKAST

Dette forhold har givet anledning til særlige overvejelser i relation til undersøgelsens tilrettelæggelse.

Ved klassificerede oplysninger eller klassificeret materiale sigtes der til informationer, som i medfør af cirkulære nr. 10338 af 17. december 2014 om sikkerhedsbeskyttelse af informationer (sikkerhedscirkulæret) ikke må offentliggøres eller komme uvedkommende til kendskab. Ved uklassificeret materiale sigtes omvendt til sådant materiale, som ikke indeholder informationer klassificeret efter sikkerhedscirkulæret.

Det foreslås, at undersøgelsen skal foregå for lukkede døre. Det skyldes hensynet til at beskytte de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i en undersøgelse, der angår Forsvarets Efterretningstjeneste. Det er afgørende at sikre, at kendskab til det klassificerede materiale spredes mindst muligt, idet spredning af sådanne oplysninger vil kunne have alvorlige skadevirkninger for forholdet til andre landes efterretningstjenester, fremmede magter, statens sikkerhed m.v.

Dette har sammenhæng med, at samarbejdet med andre efterretningstjenester generelt bygger på, at oplysninger om efterretningsvirksomhed behandles fortroligt. Er der ikke tillid hertil, vil udenlandske samarbejdspartnere blive tilbageholdende med at give oplysninger til og samarbejde med den danske efterretningstjeneste. Dette vil forringe efterretningstjenestens muligheder for i fremtiden at løse sine opgaver effektivt.

Udbredelsen af kendskabet til de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i den foreslåede undersøgelse, bør derfor også begrænses mest muligt af hensyn til efterretningstjenestens fortsatte effektivitet og fremtidige virkemuligheder.

Hensynet til at beskytte de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i en undersøgelse som den foreslåede, har ikke kun betydning for spørgsmålet om, hvorvidt undersøgelsen bør gennemføres for åbne eller lukkede døre. Beskyttelseshensynet har også betydning for andre spørgsmål om undersøgelsens tilrettelæggelse og gennemførelse.

For det første kan nævnes overvejelser vedrørende undersøgelseskommisionens beretning og offentliggørelse heraf.

Beretningen skal indeholde en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommisionen skal undersøge. Det er imidlertid samtidig vigtigt, at efterretningstjenestens aktuelle og fremtidige virkemuligheder, herunder i forhold til udenlandske samarbejdspartnere, ikke skades.

UDKAST

Af hensyn til at skabe mulighed for offentlighed om resultaterne af undersøgelseskommissionens undersøgelse foreslås det derfor, at beretningen vil skulle udarbejdes og offentliggøres i en form, som ikke indeholder informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Med oplysninger, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand, sigtes navnlig til informationer, der i medfør af cirkulære nr. 10338 af 17. december 2014 om sikkerhedsbeskyttelse af informationer (sikkerhedscirkulæret) ikke må offentliggøres eller komme uvedkommende til kendskab. Den foreslåede ordning indebærer ligeledes, at sådanne oplysninger ikke må offentliggøres.

Kommissionen vil herudover i almindelighed ved udarbejdelsen og offentliggørelsen af sammenfatningen skulle respektere lovgivningens almindelige regler om fortrolighed af andre hensyn end til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Såfremt kommissionen vurderer, at en sådan beretning ikke indeholder en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommission skal undersøge, vil kommissionen kunne udarbejde en yderligere beretning, som vil skulle afgives til justitsministeren.

Kommissionen bør dog bestrebe sig på at give en tilstrækkelig redegørelse i den beretning, som vil skulle udarbejdes og offentliggøres i en form, som ikke indeholder informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Der bør derfor alene udarbejdes en yderligere beretning til justitsministeren, hvis kommissionen vurderer, at det er nødvendigt at beskrive informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand, for at give en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommission skal undersøge.

En eventuel yderligere beretning offentliggøres ikke, men justitsministeren vil skulle give Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne adgang til beretningen.

Det nævnte beskyttelseshensyn har endvidere betydning for omgangen med det materiale, der indgår i undersøgelsen. Ved undersøgelser efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner har det været almindeligt, at relevant materiale udleveres til undersøgelseskommissionen.

UDKAST

Ved en undersøgelse som den foreliggende taler hensynet til dokument sikkerheden imidlertid for, at materialet forbliver hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, således at kommissionen får adgang til at gøre sig bekendt med klassificeret materiale dér. Det forudsættes i forbindelse med adgang til sådant materiale, at Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område stiller lokaler til rådighed for undersøgelseskommissionen.

Den særlige karakter af de oplysninger, der indgår i undersøgelsen, har også betydning for de involverede personers mulighed for at vælge bisidder samt for, i hvilket omfang de involverede personer samt deres bisiddere kan få adgang til det materiale, der indgår i eller frembringes som led i undersøgelsen.

Efter § 21, stk. 1, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner har den person, hvis forhold undersøges, ret til en bisidder efter eget valg. Der lægges med forslaget op til, at personer, hvis forhold undersøges, som udgangspunkt skal have samme ret. Af hensyn til de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i undersøgelsen, foreslås det dog, at retten modificeres af et krav om, at den valgte bisidder skal kunne godkendes til højeste klassifikationsgrad.

Det forudsættes i den forbindelse, at bisidderen skal kunne opretholde denne godkendelse, så længe den pågældende fungerer som bisidder i forbindelse med undersøgelsen.

Efter regeringens opfattelse vil en så vid adgang for bisidderne til at få udleveret undersøgelsens materiale som den, der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, være vanskelig at forene med hensynet til at sikre, at kendskab til de ofte meget fortrolige oplysninger ikke udbredes mere end absolut nødvendigt. Samtidig er det imidlertid vigtigt, at bisidderne har mulighed for på en retssikkerhedsmæssigt forsvarlig måde at varetage deres klienters interesser i forbindelse med undersøgelsen.

Udformningen af bisidderordningen i det foreliggende forslag bygger på en afbalancering af disse modstående hensyn. Det foreslås således, at bisidderen som udgangspunkt kun har adgang til at gøre sig bekendt med materiale, der er af betydning for den pågældendes egen klient. Bisidderen vil endvidere som udgangspunkt kun have ret til at overvære afhøringer af sin egen klient og til at gøre sig bekendt med udskrift af dennes forklaringer. I det omfang, væsentlige hensyn til bisidderens mulighed for at varetage sin klients interesser taler for det, vil undersøgelseskommissionen endvidere efter forslaget kunne give bisidderen adgang til at overvære afhøringer af andre.

Væsentlige retssikkerhedsmæssige hensyn kan således tale for, at der sker en udvidelse af de beføjelser, der tilkommer en involveret persons bisidder, f.eks. i tilfælde, hvor der i lyset af det, der hidtil er fremkommet i undersøgelsen, efter kommissionens opfattelse vil blive spørgsmål om at afgive belastende ansvarsvurderinger af personens forhold.

I en sådan situation må kommissionen ligeledes ved en fornyet gennemgang sikre sig, at bisidderen har fået mulighed for at gøre sig bekendt med det materiale, der er af betydning for klienten, herunder gøre sig bekendt med udskrift af forklaringer afgivet af andre, i det omfang, bisidderen har haft mulighed for at overvære sådanne.

Det foreslås endvidere, at personer, hvis forhold undersøges, efter bevisførelsens afslutning skal have en tilkendegivelse fra kommissionen og på grundlag heraf have adgang til at afgive en skriftlig udtalelse (kontradiktion), inden kommissionen færdiggør beretningen.

Det forudsættes – i overensstemmelse med den generelle forudsætning i forslaget § 4, stk. 1, 2. pkt., om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades – at materiale, udskrifter og tilkendegivelser m.v. vil skulle stilles til rådighed for bisidderen i dertil egnede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som kommissionen råder over.

Tilsvarende forudsættes det, at bisidderens udtalelser m.v. vil skulle overgives fysisk til kommissionen. Det kan i den forbindelse endvidere være nødvendigt, at sådanne udtalelser m.v. af sikkerhedsmæssige årsager udarbejdes ved brug af særligt udstyr, som kommissionen stiller til rådighed.

Efter regeringens opfattelse vil den beskrevne ordning tilgodese hensynet til de involveredes retssikkerhed samtidig med, at hensynet til at gardere de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i undersøgelsen, så vidt muligt sikres.

3. Forholdet til databeskyttelsesforordningen

Det fremgår af artikel 2, stk. 1, i databeskyttelsesforordningen (Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger), at forordningen finder anvendelse på behandling af personoplysninger, der helt eller delvis foretages ved hjælp af automatisk databehandling, og på anden ikkeautomatisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register.

UDKAST

Af databeskyttelsesforordningens artikel 2, stk. 2, litra a, fremgår det, at forordningen ikke gælder for behandling af personoplysninger under udøvelse af aktiviteter, der falder uden for EU-retten. Som eksempel herpå fremgår det af præambelbetragtning 16, at forordningen ikke finder anvendelse på aktiviteter vedrørende statens sikkerhed.

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Forsvarets Efterretningstjeneste, § 14, stk. 1, i lov om Politiets Efterretningstjeneste og § 3, stk. 2, i databeskyttelsesloven, at tjenesternes virksomhed er undtaget fra databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven.

Det fremgår endvidere af § 18, stk. 2, i lov om Forsvarets Efterretningstjeneste og § 21, stk. 2, i lov om Politiets Efterretningstjeneste, at Tilsynet med Efterretningstjenesternes virksomhed bl.a. er undtaget fra databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven.

Efterretningstjenesterne og Tilsynet med Efterretningstjenesternes virksomhed anses således for at være aktiviteter vedrørende statens sikkerhed, der dermed falder uden for forordningens anvendelsesområde, jf. forordningens artikel 2, stk. 2, litra a.

Det foreslås i lovforslagets § 3, at undersøgelseskommissionen får til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn. Undersøgelsen kan indebære en nærmere undersøgelse af forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjenestes virke. Den virksomhed, der udøves af undersøgelseskommissionen, vurderes således også at falde uden for databeskyttelsesforordningens anvendelsesområde, jf. forordningens artikel 2, stk. 2, litra a.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Gennemførelsen af den foreslåede undersøgelse vil medføre en række udgifter for det offentlige. Herunder kan bl.a. nævnes udgifter til vederlæggelse af undersøgelseskommissionens medlemmer, udspørgeren samt sekretariatsbistand og anden praktisk eller sagkyndig bistand, herunder eventuel substitution i de pågældendes hovedstillinger, lokaleudgifter, udgifter til bisiddere, kontorholdsudgifter m.v.

Vederlæggelsen af undersøgelseskommissionens medlemmer fastsættes af Justitsministeriet efter drøftelse med Finansministeriet. Udgifterne i forbindelse med undersøgelseskommissionens virksomhed afholdes af statskassen

UDKAST

i overensstemmelse med de retningslinjer, der gælder for undersøgelseskommissioner. For så vidt angår fastsættelse af salær og godtgørelse til biddersne henvises i øvrigt til lovforslagets § 14

Udgifterne afholdes konkret af Justitsministeriets konto for strafferetspleje m.v.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

7. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget har ingen EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

[...]

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Det forventes, at lovforslaget vil medføre økonomiske konsekvenser for staten. Der er knyttet en række usikkerheder til nogle af de centrale omkostningsfaktorer, som er af betydning for forudsætningerne for et budgetoverslag, og omkostningerne kan derfor på nuværende tidspunkt ikke estimeres nærmere. Udgifter som følge af lovforslaget afholdes af

UDKAST

		Justitsministeriets konto for strafferechtspleje m.v.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget har ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/ Går videre end minimumskrav i EU-regulering	Ja	Nej X

UDKAST

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Det foreslås i *stk. 1*, at der nedsættes en undersøgelseskommission bestående af 3 medlemmer, der udpeges af justitsministeren. Formanden og de øvrige medlemmer udpeges blandt dommerne i Vestre Landsret efter indstilling fra præsidenten for denne ret.

Ved anmodning om indstilling af formand og medlemmer forudsættes det, at justitsministeren anfører, at hensynet til undersøgelsens tilrettelæggelse og gennemførelse, samt hensynet til at kendskab til klassificeret materiale udbredes mindst muligt, kan tale for at indstille de landsdommere, som var medlemmer af den undersøgelseskommission, som blev nedsat ved lov nr. 1938 af 15. december 2020 om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste.

Det foreslås i *stk. 2*, at justitsministeren efter aftale med undersøgelseskommissionen udpeger en person, der som udspørger i overensstemmelse med undersøgelseskommissionens bestemmelser tilrettelægger og foretager afhøringer i kommissionen. Udspørgeren varetager endvidere opgaven som sekretariatsleder for kommissionen.

Udspørgeren vil have til opgave at tilrettelægge og foretage afhøringer i kommissionen. Arbejdet sker på kommissionens ansvar og under kommissionens instruktion.

Det forudsættes, at den pågældende så vidt muligt har erfaring med afhøringer eller lignende. I lyset af karakteren af de undersøgte forhold forudsættes det endvidere, at den pågældende – af hensyn til, at kendskab til klassificeret materiale udbredes mindst mulig, og i den udstrækning, at andre hensyn ikke taler imod – så vidt muligt har erfaring med håndtering af klassificeret materiale.

Eftersom den pågældende desuden vil skulle lede undersøgelseskommissionens sekretariat, forudsættes det, at den pågældende tillige har administrative og juridiske kvalifikationer.

Af hensyn til at begrænse kendskabet til de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i den foreslåede undersøgelse, mest muligt, vil kommissio-

UDKAST

nens sekretariat efter forslaget skulle ledes af den samme person, som vil skulle fungere som udspørger.

Det foreslås i *stk. 3*, at justitsministeren sørger for, at den fornødne sekretariatsbistand og anden praktisk bistand stilles til rådighed for undersøgelseskommissionen.

Det forudsættes, at kommissionens medlemmer, udspørger, sekretariatet og andre, der antages til at bistå kommissionen, skal kunne godkendes til højeste klassifikationsgrad og opretholde denne godkendelse, så længe den pågældende deltager i undersøgelsens gennemførelse. Justitsministeren træffer, i overensstemmelse med de almindelige procedurer for sikkerhedsgodkendelse af personer i den offentlige forvaltning, afgørelse om sikkerhedsgodkendelse af de nævnte personer.

Til § 2

Bestemmelsen opstiller de habilitetskrav, der gælder for medlemmerne af kommissionen, udspørgeren, sekretariatet samt eventuel anden bistand.

Det foreslås i § 2, at undersøgelseskommissionens medlemmer og den person, der udpeges efter § 1, stk. 2, skal være uvildige og uafhængige af de myndigheder, personer m.v., hvis forhold undersøges. Det samme gælder for undersøgelseskommissionens medhjælpere i øvrigt.

Bestemmelserne skal – i lighed med § 3 i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner – fortolkes i overensstemmelse med retsplejelovens § 61, hvorefter ingen må handle som dommer, hvis der foreligger omstændigheder, som er egnede til at rejse tvivl om den pågældendes fuldstændige upartiskhed.

Ved vurderingen af en persons habilitet skal der desuden lægges vægt på den funktion, som den pågældende skal udføre for kommissionen.

Det påhviler justitsministeren ved udpegningen af kommissionsmedlemmerne m.v. at sikre, at habilitetskravene er opfyldt.

Til § 3

UDKAST

Bestemmelsen opstiller afgrænsningen af kommissionens opgaver.

Det foreslås i *stk. 1*, at undersøgelseskommissionen har til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Undersøgelseskommissionen vil skulle undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af de fem medarbejdere, der blev tjenestefritaget på baggrund af den kritik, der blev rejst af Tilsynet med Efterretningstjenesterne i august 2020.

Undersøgelseskommission om FE blev nedsat ved lov nr. 1938 af 15. december 2020 om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste og afgav sin beretning den 13. december 2021.

Kommissionen skal ikke foretage en fornyet undersøgelse af de spørgsmål, som Undersøgelseskommissionen om FE undersøgte og redegjorde for. I det omfang, de forhold, som kommissionen har til opgave at undersøge, er behandlet af Undersøgelseskommissionen om FE, vil kommissionen i relevant omfang kunne inddrage Undersøgelseskommissionen om FE's beretning i sit arbejde.

Det foreslås i *stk. 2*, at undersøgelseskommissionen på grundlag af den i *stk. 1* nævnte undersøgelse skal udtale sig om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

Undersøgelseskommissionen skal på grundlag af den foretagne undersøgelse udtale sig om, hvorvidt der må antages at være begået fejl eller forsømmelser, der kan give anledning til, at et retligt ansvar søges gennemført mod den pågældende.

Selvom kommissionen ikke finder, at der foreligger grundlag for at søge strafansvar eller disciplinært ansvar gjort gældende mod den pågældende, vil kommissionen efter forslaget kunne udtale sig om, hvorvidt det kan antages, at der foreligger fejl eller forsømmelser, og i forbindelse hermed at der efter kommissionens opfattelse foreligger grundlag for en tjenstlig tilkendegivelse.

Med hensyn til embedsmænd, der er fratrukket deres stillinger i den statslige forvaltning, kan der ikke rejses spørgsmål om disciplinært ansvar, men der kan rejses spørgsmål om eventuelt strafferetligt ansvar, jf. herved straffelovens §§ 155-157, hvis der ikke er indtrådt forældelse. Undersøgelseskom-

missionens eventuelle vurdering af det strafferetlige spørgsmål må udføres i lyset heraf.

I lighed med, hvad der er forudsat i den ordning, der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, bør undersøgelseskommissionen ikke udtale sig på en sådan måde, at det efterlader det indtryk, at der ville have været grundlag for at søge et disciplinæransvar gennemført, hvis den pågældende fortsat havde været ansat i den statslige forvaltning. Baggrunden for denne begrænsning er, at den pågældende ikke vil have mulighed for at få et sådant belastende udsagn prøvet under en efterfølgende disciplinærsag (tjenestemandssag).

For så vidt angår ministre vil undersøgelseskommissionen kunne undersøge de faktiske omstændigheder. Som det tilsvarende gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, vil undersøgelseskommissionen ikke skulle foretage retlige vurderinger af ministres forhold, herunder vurdere, om lov om ministres ansvarlighed (eller andre relevante ansvarsregler) må antages at være overtrådt. Det vil således tilkomme Folketinget at tage stilling til spørgsmålet om ministres politiske og/eller retlige ansvar.

Det foreslås i *stk. 3*, den i *stk. 2* nævnte udtalelse alene skal afgives i det omfang, ingen af undersøgelseskommissionens medlemmer finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Dette gælder tilsvarende efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Beslutningen skal træffes på grundlag af en vurdering af de eventuelle problemer vedrørende de involverede personers retssikkerhed. F.eks. kan den inkvisitoriske procesform føre til, at medlemmerne efter en konkret vurdering mener, at det vil være uforvarsligt at udtale sig – selv i forsigtige vendinger – om retlige spørgsmål, fordi medlemmerne finder, at der er risiko for, at procesformen har haft indflydelse på bevisvurderingen eller på fremlæggelsen af de retlige spørgsmål, og at denne indflydelse kan gøre det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at medlemmerne, der har stået for undersøgelsen, også skal foretage den retlige vurdering.

Det vil selvsagt også være muligt for en bisidder at rejse dette spørgsmål, hvis bisidderen mener, at der er anledning til det. Medlemmernes beslutning kan også gå ud på, at der foretages en retlig vurdering, men at den er begrænset i forhold til, hvad kommissionen er blevet anmodet om. Man kan også forestille sig, at medlemmerne finder, at der i forhold til nogle af de

berørte personer kan foretages retlige vurderinger i videre omfang end i forhold til andre personer.

Det forudsættes, at alle medlemmerne er enige om, at der bør foretages retlige vurderinger. Finder blot ét af medlemmerne, at sådanne vurderinger ikke bør foretages, skal de øvrige medlemmer rette sig efter det.

Det er ikke med bestemmelsen fastsat, hvornår medlemmernes beslutning om, hvorvidt det er forsvarligt at foretage retlige vurderinger, skal træffes. Det forudsættes, at beslutningen normalt træffes efter bevisførelsen. Først på dette tidspunkt vil medlemmerne normalt have det fulde grundlag for at vurdere, om det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt at foretage retlige vurderinger af de involverede embedsmænds adfærd. Der er imidlertid ikke noget til hinder for, at beslutningen træffes på et tidligere tidspunkt. Beslutningen bør i så fald så hurtigt som muligt meddeles de berørte personer og justitsministeren.

Medlemmerne vil kunne omgøre deres beslutning. Dette gælder dog kun, hvis den nye beslutning går ud på, at det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt at foretage retlige vurderinger.

Hvis undersøgelseskommissionen på baggrund af den foreslåede bestemmelse ikke har foretaget retlige vurderinger, må vedkommende minister – for så vidt angår embedsmænd – som udgangspunkt træffe sin afgørelse om disciplinærforfølgning på grundlag af en sædvanlig ministeriel behandling.

Det foreslås i *stk. 4*, at undersøgelseskommissionen ikke har dømmende myndighed.

Bestemmelsen svarer til § 4, stk. 1 i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner. Baggrunden for bestemmelsen er, at det fremgår af grundlovens § 61, 2. pkt., at særdomstole med dømmende myndighed ikke kan nedsættes.

Undersøgelseskommissionen kan således ikke afsige dom over nogen af de berørte personer. Dette gælder både for så vidt angår bevisvurderinger og retlige vurderinger, herunder ansvarsbedømmelser.

Bl.a. på den baggrund bør kommissionens vurderinger – som det tilsvarende er forudsat i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner – formuleres forsigtigt og markere kommissionens – i forhold til en dømmende myndighed – begrænsede funktion. Hvis de spørgsmål, kommissionen skal undersøge, giver anledning til tvivl, bør kommissionen efter om-

UDKAST

stændighederne afstå fra at tage stilling og i stedet præsentere tvivlen og beskrive, hvorpå den beror.

Til § 4

Bestemmelsen vedrører tilrettelæggelsen af undersøgelsen.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at undersøgelseskommissionens formand efter samråd med kommissionens øvrige medlemmer og person, der er nævnt i § 1, stk. 2, afgør hvordan undersøgelsen skal tilrettelægges.

Beslutninger om undersøgelsens tilrettelæggelse omfatter bl.a. beslutning om, hvilket materiale der har betydning for undersøgelsen og derfor bør indhentes, hvilke personer der skal anmodes om at afgive forklaring for kommissionen, og hvilke myndigheder eller personer der skal anmodes om skriftligt at besvare spørgsmål m.v. Det er endvidere kommissionen, der afgør, hvornår de enkelte undersøgelseskridt skal tages, f.eks. på hvilket tidspunkt af undersøgelsen afhøringer skal foregå.

Ved sin tilrettelæggelse af undersøgelsen (som ved udarbejdelse af beretning) skal kommissionen tage hensyn til, at den – på samme måde som udspørgeren – skal anvende objektivitetsprincippet.

Det foreslås i *stk. 1, 2. pkt.*, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades. Kommissionen vil således efter forslaget ikke være frit stillet med hensyn til undersøgelsens tilrettelæggelse.

Navnlig det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen, har givet anledning til særlige overvejelser i relation til undersøgelsens karakter og tilrettelæggelse, som er resulteret i en række forslag til afvigelser fra ordningen i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det er således afgørende at sikre, at kendskab til det klassificerede materiale spredes mindst muligt, idet spredning af sådanne oplysninger vil kunne have alvorlige skadevirkninger for forholdet til andre landes efterretningstjenester.

Dette har sammenhæng med, at samarbejdet med andre efterretningstjenester generelt bygger på, at oplysninger om efterretningsvirksomhed behand-

UDKAST

les fortroligt. Er der ikke tillid hertil, vil udenlandske samarbejdspartnere blive tilbageholdende med at give oplysninger til og samarbejde med den danske efterretningstjeneste. Dette vil forringe efterretningstjenestens muligheder for i fremtiden at løse sine opgaver effektivt. Udbredelsen af kendskabet til de klassificerede oplysninger, der vil indgå i den foreslåede undersøgelse, bør derfor også begrænses mest muligt af hensyn til efterretningstjenestens fortsatte effektivitet og fremtidige virkemuligheder.

Undersøgelsen skal således i det hele tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at efterretningstjenestens aktuelle og fremtidige virkemuligheder, herunder i forhold til udenlandske samarbejdspartnere, ikke skades.

Det vil bl.a. indebære, at sagsoplysningen i undersøgelseskommissionen i videst muligt omfang vil skulle ske på grundlag af det foreliggende skriftlige materiale.

Det nævnte beskyttelseshensyn har desuden bl.a. betydning for omgangen med det materiale, der indgår i undersøgelsen. Ved undersøgelser efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner har det været almindeligt, at relevant materiale udleveres til undersøgelseskommissionen. I lyset af det klassificerede materiale, som vil kunne indgå i undersøgelsen, forudsættes det – af hensyn til at undgå risiko for utilsigtet spredning af materialet – at sådant materiale i praksis vil skulle stilles til rådighed i sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som undersøgelseskommissionen råder over. Lokalerne vil skulle sikres i overensstemmelse med relevante forskrifter herfor, herunder cirkulære nr. 10338 af 17. december 2014 om sikkerhedsbeskyttelse af informationer (sikkerhedscirkulæret).

Det forudsættes endvidere, at undersøgelseskommissionen drøfter med Forsvarets Efterretningstjeneste, hvordan det kan sikres, at de nævnte interesser ikke skades. Det forudsættes herunder navnlig, at kommissionen hører Forsvarets Efterretningstjeneste over spørgsmålet om, hvorvidt forholdet til andre efterretningstjenester kan lide skade. For at beskytte sådanne interesser må der tages særlige forholdsregler med hensyn til omgangen med, herunder opbevaringen af, det materiale, der indgår i undersøgelsen, jf. forslagens § 5 og § 12, stk. 2, og bemærkningerne hertil. De nævnte hensyn må ligeledes iagttages i forbindelse med udformningen af den beretning, der efter forslagens § 22 skal udarbejdes. Der kan endvidere henvises til forslagens § 20 om dørlukning og bemærkningerne hertil.

Det foreslås i *stk. 2*, at undersøgelseskommissionens formand leder kommissionens møder.

UDKAST

Med udtrykket ”møder” sigtes til eksterne møder, dvs. de møder, hvor der foretages afhøringer eller andre retshandlinger.

Det forudsættes imidlertid, at formanden – i sagens natur – også leder kommissionens interne møder, herunder rådslagninger.

Det foreslås i *stk. 3*, at undersøgelseskommissionen skal føre en protokol over møderne i kommissionen.

Protokollen er en slags retsbog. Med udtrykket ”møderne” sigtes til kommissionens eksterne møder. Protokollen skal således ikke indeholde oplysninger om kommissionens interne møder, herunder rådslagninger.

Protokollen skal bl.a. indeholde oplysninger om følgende forhold:

- tid og sted for undersøgelseskommissionens møder
- navnene på deltagerne i møderne
- kort fremstilling af mødets forløb
- hovedindholdet af afgivne forklaringer, jf. retsplejelovens § 186
- mundtlig orientering efter det foreslåede § 13, stk. 1
- beskikkelser og andre beslutninger i forhold til de involverede personer.

Protokollen, der er kommissionens interne arbejdsdokument, offentliggøres ikke efter undersøgelsens afslutning. Om udskrifter af afgivne forklaringer henvises til forslagets § 12, stk. 2.

Til § 5

Bestemmelsen vedrører undersøgelseskommissionens sagsoplysning.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at enhver har pligt til at stille dokumenter og andet foreliggende materiale til rådighed for undersøgelseskommissionen, når kommissionen anmoder om det.

Bestemmelsen har til formål at sikre, at undersøgelseskommissionen kan få alle relevante oplysninger frem. Det forudsættes, at kommissionen alene fremsætter anmodning om udlevering af materiale, hvis kommissionen finder, at det er relevant for undersøgelsen.

UDKAST

Det forudsættes i den forbindelse, at man i de berørte myndigheder foretager en forholdsvis bred afgrænsning af det materiale, der skønnes relevant for undersøgelsen, således at der også medtages materiale, hvor det kan give anledning til tvivl, hvorvidt materialet er af betydning for undersøgelsen. Det forudsættes endvidere, at medarbejdere i de berørte myndigheder, der er anmodet om materiale, herefter bistår kommissionen med at gennemgå og sortere materialet med henblik på mere præcist at fastlægge, hvilket materiale der er relevant for undersøgelsen.

Hvis kommissionen bliver bekendt med, at der eksisterer relevant materiale, som ikke indgår i det materiale, der allerede er stillet til rådighed, vil kommissionen specifikt kunne fremsætte en anmodning vedrørende sådant materiale.

Udtrykket materiale skal, i overensstemmelse med, hvad der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, forstås i meget vid betydning. Det omfatter ikke blot dokumenter i traditionel forstand, herunder i elektronisk form, men også f.eks. lyd- og videooptagelser og lignende.

Bestemmelsen omfatter alt foreliggende materiale, herunder interne dokumenter, håndskrevne notater m.v. Bestemmelsen omfatter også personlige eller private papirer som f.eks. dagbøger eller lignende, i det omfang, sådant materiale er relevant for undersøgelsen.

I lyset af det klassificerede materiale, som vil kunne indgå i den foreslåede undersøgelse, forudsættes det – af hensyn til at undgå risiko for utilsigtet spredning af materialet – at sådant materiale i praksis vil skulle stilles til rådighed i sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som undersøgelseskommissionen råder over. Lokalerne vil skulle sikres i overensstemmelse med relevante forskrifter herfor, herunder cirkulære nr. 10338 af 17. december 2014 om sikkerhedsbeskyttelse af informationer (sikkerhedscirkulæret).

Der er ikke med bestemmelsen taget nærmere stilling til, hvordan sådant materiale i praksis skal stilles til rådighed. Det må således overlades til kommissionen efter drøftelse med de berørte myndigheder, der anmodes om at stille materiale til rådighed, at træffe nærmere beslutning herom.

Det foreslås i *stk. 1, 2. pkt.*, at pligten ikke gælder i det omfang, der efter § 8 ikke er pligt til at afgive vidneforklaring om indholdet af materialet.

UDKAST

Dette svarer til ordningen efter § 9, stk. 1, 2. pkt., i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det materiale, der er relevant for undersøgelsen, vil alt overvejende være myndighedsmateriale, dvs. materiale, der er indgået til eller udarbejdet af en myndighed eller af ministre og embedsmænd i embeds medfør. Såfremt private optegnelser m.v. måtte have betydning for undersøgelsen, gælder pligten til at stille materiale til rådighed også for sådant privat materiale. Denne pligt er dog undergivet de samme begrænsninger som vidnepligten efter forslagens § 8.

Det foreslås dog i *stk. 1, 3. pkt.*, at materiale, der er udarbejdet af en minister eller embedsmand i embeds medfør, ikke kan nægtes stillet til rådighed under henvisning til, at den pågældende minister eller embedsmand efter § 8 ikke har pligt til at afgive vidneforklaring om indholdet af materialet.

Dette svarer til ordningen efter § 9, stk. 1, 3. pkt., i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

En begæring om, at dokumenter, som er udarbejdet af en minister eller embedsmænd i embeds medfør, og som således ikke tilhører de pågældende, stilles til rådighed for kommissionen, vil efter forslaget ikke kunne afslås under henvisning til, at dokumenterne indeholder oplysninger, hvorom ministeren eller embedsmændene ikke vil kunne forpligtes til at afgive vidneforklaring.

Det forudsættes, at undersøgelseskommissionen i sin anmodning om, at materiale stilles til rådighed, gør den pågældende bekendt med bestemmelsen, herunder med, at pligten gælder med de begrænsninger, der er fastsat i bestemmelsen. Kommissionen skal i den forbindelse ikke tage stilling til, om den pågældende er omfattet af undtagelserne til pligten til at stille foreliggende materiale til rådighed for kommissionen.

Det foreslås i *stk. 2, 1. pkt.*, at undersøgelseskommissionen kan anmode en person om at afgive en skriftlig redegørelse for nærmere bestemte forhold, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Bestemmelsen skal ses i lyset af forslagens § 4, stk. 1, 2. pkt., om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades, jf. også bemærkningerne hertil.

UDKAST

Bestemmelsen indebærer bl.a., at sagsoplysningen i videst muligt omfang vil skulle ske på grundlag af det foreliggende skriftlige materiale.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at undersøgelseskommissionen – for at få et spørgsmål tilstrækkeligt belyst – finder det nødvendigt, at der afgives en skriftlig redegørelse om spørgsmålet, og den foreslåede bestemmelse vil derfor give mulighed for, at undersøgelseskommissionen kan anmode om skriftlige redegørelser for nærmere bestemte forhold, hvis det ikke har været muligt at få belyst et givet spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Bestemmelsen er således udtryk for, at undersøgelseskommissionen ved tilrettelæggelsen af sin undersøgelse skal foretage en afvejning af på den ene side hensynet til en tilstrækkelig undersøgelse af de forhold, der omfattes af undersøgelsen, og på den anden side det tungtvejende hensyn til at begrænse udbredelsen af kendskabet til det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 4 og bemærkningerne hertil.

Det foreslås i *stk. 2, 2. pkt.*, at enhver har pligt til at afgive en sådan redegørelse på anmodning fra kommissionen. Det foreslås endvidere i *stk. 2, 3. pkt.*, at pligten ikke gælder i det omfang, der efter § 8 ikke er pligt til at afgive vidneforklaring om de pågældende forhold.

Det forudsættes, at undersøgelseskommissionen i sin anmodning om at besvare spørgsmål m.v. gør den pågældende bekendt med bestemmelsen, herunder med begrænsningerne i pligten til at besvare spørgsmål m.v. Kommissionen skal i den forbindelse ikke tage stilling til, om den pågældende er omfattet af disse begrænsninger.

Undlader den anmodede at svare på en fyldestgørende måde, vil kommissionen kunne anmode den pågældende om at afgive forklaring som vidne. For offentligt ansatte gælder desuden, at undladelse af at svare på en fyldestgørende måde vil kunne medføre disciplinært ansvar og i grove tilfælde strafansvar.

Den, der afgiver urigtige oplysninger til undersøgelseskommissionen, vil efter omstændighederne kunne straffes efter straffelovens § 162. Efter denne bestemmelse straffes den, som for eller til en offentlig myndighed med forsæt afgiver urigtig erklæring om forhold, angående hvilke han er pligtig at afgive forklaring, med bøde, hæfte eller fængsel indtil 4 måneder. Bestemmelsen gælder både privat og offentligt ansatte.

UDKAST

Det forudsættes, at besvarelser af kommissionens forespørgsler vil skulle overgives fysisk til kommissionen. Det kan i den forbindelse endvidere være nødvendigt, at sådanne udtalelser m.v. af sikkerhedsmæssige årsager udarbejdes ved brug af særligt udstyr, som kommissionen stiller til rådighed.

Det foreslås i *stk. 3*, at de i *stk. 1* og *2* nævnte pligter gælder, uanset om de pågældende oplysninger er undergivet tavshedspligt.

Den foreslåede bestemmelse svarer til ordningen i § 9, *stk. 3*, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Pligterne efter forslaget § 5, *stk. 1* og *2*, fortrænger således efter den foreslåede bestemmelse modstående forskrifter om tavshedspligt.

Dette gælder, uanset om der er tale om almindelige eller særlige tavshedspligtsforskrifter.

Den almindelige tavshedspligt, der efter straffelovens § 152 og forvaltningslovens § 27 gælder for offentligt ansatte, herunder ansatte i ministerier m.v., vil således ikke være til hinder for, at pligterne opfyldes. Tilsvarende er særlige tavshedsforskrifter ikke til hinder herfor.

I øvrigt vil manglende opfyldelse af pligten til at stille materiale til rådighed bl.a. kunne medføre, at undersøgelseskommissionen meddeler et pålæg med efterfølgende mulighed for at anvende tvangsmidler som nævnt i retsplejelovens § 178, hvis pålægget ikke efterkommes, jf. forslaget § 6.

Til § 6

Bestemmelsen hjemler mulighed for at udstede et pålæg til den, der ikke opfylder pligten efter forslaget § 5, *stk. 1*, og for at anvende tvangsmidler, hvis pålægget ikke efterkommes.

Det foreslås således i *stk. 1*, at opfyldes den pligt, der er nævnt i § 5, *stk. 1*, ikke, kan undersøgelseskommissionen give pålæg om, at materialet stilles til rådighed for kommissionen.

Bestemmelsen svarer til § 10, *stk. 1*, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det foreslås derudover i *stk. 2*, at retsplejelovens § 178 finder tilsvarende anvendelse, hvis pålægget ikke efterkommes.

UDKAST

Bestemmelsen svarer til § 10, stk. 2, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

I denne forbindelse vil tvangsmidlerne i retsplejelovens § 178, stk. 1, nr. 1 (bøde), nr. 4 (løbende bøde) og nr. 5 (forvaring) navnlig være relevante.

Følgende betingelser vil efter forslaget skulle være opfyldt, inden undersøgelseskommissionen kan træffe beslutning om anvendelse af tvangsmidler:

- 1) Undersøgelseskommissionen må have konstateret, at pligten i forslagets § 5, stk. 1, ikke er opfyldt.
- 2) Kommissionen må have givet den pågældende et skriftligt pålæg om udlevering af materiale. Kommissionen må have sikkerhed for, at pålægget er kommet frem til den pågældende.
- 3) Kommissionen må i pålægget have gjort den pågældende bekendt med, at der er udleveringspligt, og med, at kommissionen uden yderligere varsel vil kunne træffe beslutning om anvendelse af tvangsmidler efter retsplejelovens § 178, stk. 1, hvis udleveringspligten ikke overholdes inden for den frist, som kommissionen har fastsat i pålægget.

De processuelle regler, der er fastsat i retsplejelovens § 178, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse, dog med de modifikationer, der følger af forholdets natur.

Dette indebærer navnlig følgende: Undersøgelseskommissionens afgørelse skal være begrundet, men den skal ikke træffes ved kendelse, idet undersøgelseskommissionen ikke er en domstol. Afgørelsen kan omgøres.

Da undersøgelseskommissionen ikke er en domstol, forudsættes det, at den pågældende person kan anmode om omgørelse også senere end 14 dage efter, at afgørelse om anvendelse af bøde er meddelt den pågældende, jf. herved retsplejelovens § 178, stk. 2, 4. pkt.

En beslutning om anvendelse af tvangsmidler vil kunne indbringes for Østre Landsret efter bestemmelsen i forslagets § 18.

Til § 7

UDKAST

Bestemmelsen vedrører undersøgelseskommissionens mulighed for at afhøre vidner og vidnepligt.

Det foreslås i *stk. 1*, at undersøgelseskommissionen kan anmode en person om at afgive forklaring for kommissionen som vidne, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Bestemmelsen skal ses i lyset af forslagets § 4, stk. 1, 2. pkt., om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades, jf. også bemærkningerne hertil. Bestemmelsen vil bl.a. indebære, at sagsoplysningen i undersøgelseskommissionen i videst muligt omfang vil skulle ske på grundlag af det foreliggende skriftlige materiale.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at undersøgelseskommissionen – for at få et spørgsmål tilstrækkeligt belyst – finder det nødvendigt, at der afgives forklaring om spørgsmålet, og den foreslåede bestemmelse, vil derfor give mulighed for, at der kan gennemføres afhøringer, hvis det ikke har været muligt at få belyst et givet spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Bestemmelsen er således udtryk for, at undersøgelseskommissionen ved tilrettelæggelsen af sin undersøgelse skal foretage en afvejning af på den ene side hensynet til en tilstrækkelig undersøgelse af de forhold, der omfattes af undersøgelsen, og på den anden side det tungtvejende hensyn til at begrænse udbredelsen af kendskabet til det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 4 og bemærkningerne hertil.

Det foreslås i *stk. 2*, at enhver efter anmodning fra undersøgelseskommissionen efter stk. 1 er forpligtet til at afgive forklaring for kommissionen som vidne, jf. dog § 8.

Pligten til at afgive vidneforklaring gælder således med de undtagelser og begrænsninger, der er fastsat i forslagets § 8.

Til § 8

UDKAST

Bestemmelsen fastsætter en række undtagelser til vidnepligten i forslagets § 7, stk. 2. Bestemmelsen svarer til § 12 i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at pligten til at afgive forklaring som vidne ikke gælder i det omfang, der må antages at foreligge mulighed for strafansvar for den pågældende i anledning af de forhold, undersøgelsen omfatter.

Forslaget er et udslag af forbuddet mod selvinkriminering. Der vil således efter forslaget ikke være pligt til at afgive forklaring, hvis der må antages at foreligge mulighed for strafansvar i anledning af de forhold, undersøgelsen omfatter.

Det foreslås i *stk. 1, 2. pkt.*, at vidnepligten heller ikke gælder i det omfang, der må antages at foreligge mulighed for, at det offentlige gør et disciplinært eller tilsvarende ansættelsesretligt ansvar gældende over for den pågældende i anledning af de nævnte forhold.

Den foreslåede bestemmelse skal forstås således, at der ikke er pligt til at afgive forklaring, hvis den pågældende risikerer strafansvar eller formelt disciplinæransvar efter tjenstemandsloven § 24, dvs. en formel irettesættelse eller advarsel, en bøde, overførelse til andet arbejde, andet arbejdssted eller stilling, degradering og afskedigelse. For personer, der ikke er tjenstemandsansatte, er der ligeledes ikke pligt til at afgive forklaring, hvis den pågældende risikerer disciplinære sanktioner, der modsvarer de nævnte vedrørende tjenstemandsansat personale. En risiko for, at et forhold uden for det disciplinære område kan give anledning til en tjenstlig tilkendegivelse fra ledelsen, forudsættes ikke at medføre, at pligten til at afgive vidneforklaring bortfalder.

Den foreslåede vidnefritagelsesregel i *stk. 1* gælder ikke i det omfang, det måtte ligge klart, at de forhold, som den pågældende skal afgive forklaring om, ikke har nogen betydning for spørgsmålet om den pågældendes straf- eller disciplinæransvar. Hvis f.eks. disciplinær- eller straffesagen mod vedkommende er afsluttet, og hvis der ikke kan rejses spørgsmål om genoptagelse af sagen i anledning af de forhold, undersøgelsen omfatter, vil den pågældende ikke være omfattet af vidnefritagelsen.

Undtagelsen fra vidnepligt efter *stk. 1* er absolut i den forstand, at kommissionen ikke har mulighed for at gennembryde undtagelsen og alligevel pålægge den pågældende at afgive vidneforklaring.

UDKAST

Det foreslås i *stk. 2*, at den i *stk. 1* nævnte persons nærmeste heller ikke har pligt til at afgive vidneforklaring. Undersøgelseskommissionen kan dog pålægge den pågældende at afgive forklaring som vidne, når forklaringen må anses for at være af afgørende betydning for undersøgelsen, og undersøgelsens beskaffenhed og dens betydning for samfundet findes at berettigg det.

Efter forslaget vil den nærmeste til en person, der er omfattet af den foreslåede vidnefritagelse i *stk. 1*, således som udgangspunkt heller ikke have pligt til at afgive vidneforklaring. Udtrykket ”nærmeste” vil efter forslaget omfatte samme personkreds som retsplejelovens § 171, *stk. 1*.

Undersøgelseskommissionen vil dog efter forslaget kunne pålægge de pågældende at afgive vidneforklaring, jf. det foreslåede *stk. 2*, 2. pkt. Det foreslås, at det vil kunne ske, når forklaringen må anses for at være af afgørende betydning for undersøgelsen, og undersøgelsens beskaffenhed og dens betydning for samfundet findes at berettigg til det. De betingelser, hvorunder der gives pålæg om vidneforklaring, vil svare til retsplejelovens § 171, *stk. 3*.

Ud over den undtagelse fra vidnepligten, der vil følge af *stk. 1*, foreslås det i *stk. 3*, at vidnepligten i øvrigt gælder med de undtagelser, der er fastsat i retsplejelovens kapitel 18. Retsplejelovens § 169 og § 170, *stk. 3*, finder dog ikke anvendelse.

Bestemmelsen indebærer bl.a., at vidnepligten gælder med de undtagelser eller begrænsninger, der er fastsat i retsplejelovens § 170, *stk. 1*, 2 og 4, § 171, *stk. 2* og 3, og § 172.

Retsplejelovens § 170, *stk. 1*, 2 og 4, vedrører vidneudelukkelsesgrunde for præster, læger, forsvarere, advokater, retsmæglere og patentrådgivere, samt deres medhjælpere.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 171, *stk. 1*, hvorefter en parts nærmeste ikke har pligt til at afgive forklaring som vidne, er afløst af lovforslagets § 8, *stk. 2*, og er derfor ikke relevant. Retsplejelovens § 171, *stk. 2*, fritager for vidnepligt i en række tilfælde, hvor fastholdelse af pligten til at afgive fuldstændig og sandfærdig forklaring ville kunne påføre vidnet eller hans nærmeste skade og kaste vidnet ud i en alvorlig samvittighedskonflikt. Vidnepligt kan pålægges efter retsplejelovens § 171, *stk. 3*. Bestemmelsen i § 172 vedrører spørgsmålet om vidnefritagelse for presse, radio og fjernsyn.

Det forhold, at retsplejelovens § 169 ikke gælder, betyder, at f.eks. en embedsmand ikke skal have samtykke fra vedkommende minister for at afgive

vidneforklaring. En minister kan heller ikke nægte at afgive forklaring under henvisning til retsplejelovens § 169 (tavshedspligt begrundet i det offentlige interesse).

Den i § 170, stk. 3, indeholdte mulighed for at begrænse vidnepligten gælder heller ikke. Undersøgelseskommissionen kan således ikke undtage personer fra vidnepligt med den begrundelse, at forklaringen vedrører forhold, med hensyn til hvilke personen i medfør af lovgivningen har tavshedspligt (begrundet i private interesser).

Til § 9

Det foreslås i § 9, at reglerne i retsplejelovens kapitel 18 i øvrigt finder tilsvarende anvendelse på afgivelse af forklaring m.v.

Bestemmelsen svarer til § 13 i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Der sigtes med henvisningen til retsplejelovens kapitel 18 ikke til de i retsplejelovens kapitel 18 indeholdte regler om vidneudelukkelse og vidnefritagelse. Spørgsmålet om disse reglers anvendelse er reguleret i forslagets § 8. Der sigtes derimod til de øvrige regler om afgivelse af forklaring m.v. i retsplejelovens kapitel 18. Disse regler gælder med de afvigelser, der følger af forholdets natur.

Det betyder bl.a., at undersøgelseskommissionen, hvis omstændighederne giver grund dertil, vil skulle vejlede vidnerne om reglerne om vidneudelukkelse og vidnefritagelse, jf. retsplejelovens § 173, stk. 1.

Afgives forklaring i tilfælde, hvor en vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrund kan finde anvendelse, påser undersøgelseskommissionen, at der tages særligt hensyn til vidnet eller den, der har krav på hemmeligholdelse, jf. retsplejelovens § 173, stk. 2.

Undersøgelseskommissionen indkalder en person til at afgive forklaring som vidne. Indkaldelsen forkyndes for den pågældende, og kommissionen kan pålægge vidnet at møde straks, jf. retsplejelovens § 175.

Undersøgelseskommissionen kan pålægge enhver, som er til stede i et møde i kommissionen eller i umiddelbar nærhed af mødestedet, straks at afgive vidneforklaring, og tilstedeværende vidner kan pålægges at møde til ny tid, jf. retsplejelovens § 176.

UDKAST

Vidnet skal forblive på det sted, hvor undersøgelseskommissionen holder møde, indtil mødet er afsluttet, medmindre undersøgelseskommissionen træffer anden bestemmelse, jf. retsplejelovens § 177.

Undersøgelseskommissionen kan anvende de tvangsmidler, der er fastsat i retsplejelovens § 178.

Et vidne kan ikke undlade at give møde for undersøgelseskommissionen, fordi vidnet mener sig berettiget til at nægte at afgive forklaring, jf. retsplejelovens § 179.

Vidnet skal om nødvendigt opfriske sin viden om sagen, inden der gives møde i undersøgelseskommissionen, jf. nærmere retsplejelovens § 180. Inden vidnet afhøres, sikrer undersøgelseskommissionen sig vidnets identitet, og at intet er til hinder for vidneforklaringens afgivelse. Undersøgelseskommissionen pålægger derefter i givet fald vidnet at tale sandhed og gør vidnet bekendt med strafansvar for afgivelse af falsk forklaring, jf. retsplejelovens § 181.

Hvert vidne afhøres for sig, jf. retsplejelovens § 182, 1. pkt. Vidnet afhøres af undersøgelseskommissionens medlemmer eller af den person, der er udpeget hertil, jf. forslaget § 1, stk. 2. Om bisiddernes adgang til at foretage supplerende afhøring henvises til forslaget § 12, stk. 5.

Afhøringen skal ske på en sådan måde, at den er egnet til at fremkalde en tydelig og sandfærdig forklaring, jf. retsplejelovens § 184, stk. 1. Vidnet skal så vidt muligt have adgang til at udtale sig i sammenhæng. Det bør fremgå af forklaringen, om den støtter sig på vidnets egen iagttagelse, jf. retsplejelovens § 184, stk. 2. Undersøgelseskommissionen afgør, om vidnet under afhøringen må benytte medbragte notater eller andre hjælpemidler, jf. retsplejelovens § 184, stk. 3.

Er vidnet omfattet af undtagelsesreglen i forslaget § 8, stk. 1, vejleder kommissionen vidnet om, at den pågældende ikke har pligt til at udtale sig.

Vidneforklaringen optages i protokollen, jf. nærmere retsplejelovens § 186.

Undersøgelseskommissionens afgørelser i forbindelse med vidneafhøringer kan indbringes for Østre Landsret efter forslaget § 18.

UDKAST

Til § 10

Det foreslås i § 10, at straffelovens §§ 158-160 tilsvarende finder anvendelse på den, der afgiver falsk eller urigtig forklaring for undersøgelseskommissionen.

Bestemmelsen svarer til § 14 i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

I straffelovens §§ 158-160 er der fastsat nærmere regler om straf for den person, der afgiver falsk eller urigtig forklaring for retten.

Undersøgelseskommissionen er ikke en domstol. Bestemmelserne i straffelovens §§ 158-160 om falsk eller urigtig forklaring for retten gælder derfor ikke umiddelbart for forklaringer, der afgives for undersøgelseskommissionen. Det er derfor nødvendigt at tilvejebringe udtrykkelig hjemmel hertil.

Det forudsættes i den forbindelse, at en person omfattet af forslagets § 8, stk. 1, ikke kan straffes for afgivelse af falsk eller urigtig forklaring for undersøgelseskommissionen. Den pågældende må for så vidt sidestilles med en sigtet, jf. straffelovens § 159, stk. 1.

Tilsvarende kan personer, der er omfattet af forslagets § 8, stk. 3, jf. retsplejelovens § 170, stk. 1, efter forslaget ikke straffes for falsk eller urigtig forklaring, jf. straffelovens § 159, stk. 1. Hvis den person, i hvis interesse der er tavshedspligt, har frafaldet sit ønske om hemmeligholdelse, eller hvis undersøgelseskommissionen har truffet bestemmelse om afgivelse af forklaring, jf. retsplejelovens § 170, stk. 2, er betingelsen for straffrihed ikke til stede.

Afgives falsk eller urigtig forklaring af den pågældende persons nærmeste, jf. lovforslagets § 8, stk. 2, kan straffen nedsættes og i øvrigt under formildende omstændigheder bortfalde, jf. straffelovens § 159, stk. 2. Det samme gælder for andre, der er omfattet af en vidnefritagelsesgrund, jf. forslagets § 8, stk. 3, sammenholdt med retsplejelovens §§ 171 og 172.

Til § 11

Bestemmelsen fastsætter regler for valg og beskikkelse af en bisidder til den person, hvis forhold undersøges.

UDKAST

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at den person, hvis forhold undersøges, har ret til en bisidder efter eget valg.

Dette gælder, uanset om der vedrørende den pågældende person skal foretages ansvarsvurderinger efter forslaget § 3, stk. 2.

Den person, hvis forhold undersøges, vil således efter forslaget have en ret til selv at vælge en bisidder, som kan bistå vedkommende i forbindelse med undersøgelsen, jf. dog nedenfor om forslaget til stk. 1, 2. pkt.

Retten til bisidder efter eget valg vil efter forslaget bl.a. gælde for en minister, som i anledning af de forhold, undersøgelsen omfatter, kan risikere et politisk (f.eks. næse, kritik eller mistillid) eller et retligt ansvar. Retten vil også gælde for en embedsmand, som risikerer et retligt ansvar i anledning af de forhold, undersøgelsen omfatter.

Henset til de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i undersøgelsen, foreslås det i *stk. 1, 2. pkt.*, at bisidderen dog skal kunne godkendes til højeste klassifikationsgrad.

Herved sigtes til klassifikationsgraden YDERST HEMMELIGT efter cirkulære nr. 10338 af 17. december 2014 om sikkerhedsbeskyttelse af informationer (sikkerhedscirkulæret). Det forudsættes, at bisidderen vil kunne opretholde denne godkendelse, så længe den pågældende fungerer som bisidder i forbindelse med undersøgelsen.

Justitsministeren træffer, i overensstemmelse med de almindelige procedurer for sikkerhedsgodkendelse af personer i den offentlige forvaltning, afgørelse om sikkerhedsgodkendelse af bisiddere.

Det foreslås i *stk. 2, 1. pkt.*, at undersøgelseskommissionen kan beskikke en bisidder for den person, der er nævnt i stk. 1.

Hvis den person, hvis forhold undersøges, ikke selv har valgt en bisidder, vil undersøgelseskommissionen således beskikke en bisidder for den pågældende, hvis der anmodes herom.

I særlige situationer, hvor der er et klart behov for, at den pågældende persons interesser varetages af en bisidder, vil kommissionen kunne beskikke en bisidder for den pågældende, selvom den pågældende ikke anmoder om det.

Den beskikkede bisidder vil skulle være advokat.

UDKAST

Det foreslås i *stk. 2, 2. pkt.*, at der kun kan ske beskikkelse af en bisidder, der kan godkendes til højeste klassifikationsgrad.

For beskikkede bisidder vil der således gælde det samme om godkendelse til højeste klassifikationsgrad som for den valgte bisidder, jf. herom i det hele ovenfor under bemærkningerne til det foreslåede stk. 1, 2. pkt.

Det foreslås i *stk. 3*, at undersøgelseskommissionen på ethvert tidspunkt kan bestemme, at den valgte bisidder ikke må fungere som sådan, og tilbagekalde en beskikkelse af en bisidder, hvis afgørende hensyn til den person, der er nævnt i stk. 1, eller til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand taler for det. Tilsvarende gør sig gældende, hvis væsentlige hensyn til undersøgelsens gennemførelse taler for det.

Bestemmelsen svarer i vidt omfang til § 21, stk. 3 i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, idet hensynet til fremmede magter og statens sikkerhed dog også vil kunne begrunde, at undersøgelseskommissionen træffer en af de nævnte bestemmelser.

Efter den foreslåede bestemmelse vil kommissionen på ethvert tidspunkt kunne bestemme, at en valgt bisidder ikke må fungere som sådan. Kommissionen kan endvidere på ethvert tidspunkt tilbagekalde en beskikkelse af en bisidder. I begge tilfælde forudsættes det, at en sådan beslutning kun kan træffes, hvis afgørende hensyn til den pågældende person, fremmede magter, statens sikkerhed, eller tredjemand taler for det, eller hvis væsentlige hensyn til undersøgelsens gennemførelse taler for det.

Den foreslåede ordning, hvorefter ”væsentlige hensyn” til undersøgelsens gennemførelse kan begrunde en beslutning om, at den valgte bisidder ikke må fungere som sådan, eller at en beskikkelse af en bisidder skal tilbagekaldes, indebærer, at der ved en beslutning efter den foreslåede bestemmelse, vil kunne lægges vægt på hensynet til sagsbehandlingstiden for undersøgelsen.

Ved vurderingen af, om en sådan beslutning i øvrigt bør træffes, kan der søges vejledning i de betingelser, der efter retsplejelovens § 735, stk. 3, jf. § 730, stk. 3, skal være opfyldt for, at en person ikke kan beskikkes til forsvarer. Dette kan ske, hvis der er påviselig risiko for, at den pågældende vil hindre eller modvirke sagens oplysning, eller den pågældendes medvirken væsentligt vil forsinke sagens behandling.

UDKAST

Kommissionen vil efter forslaget bl.a. kunne bestemme, at en valgt bisidder ikke må fungere som sådan, eller tilbagekalde en beskikkelse af en bisidder, hvis bisidderen overtræder sin tavshedspligt.

Til § 12

Bestemmelserne i forslagets § 12 indeholder en række beføjelser, som tilkommer bisidderen.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at bisidderen har ret til at overvære afhøringer af sin klient i undersøgelseskommissionen.

Efter forslaget vil en bisidder som udgangspunkt alene have adgang til at overvære afhøringer af sin egen klient. Denne ret vil imidlertid være ubetinget. Udviser bisidderen en adfærd, der afgørende skader f.eks. undersøgelsens gennemførelse, vil kommissionen efter forslagets § 11, stk. 3, kunne træffe bestemmelse om, at den pågældende ikke må fungere som bisidder.

Det foreslås i *stk. 1, 2. pkt.*, at undersøgelseskommissionen kan give bisidderen adgang til at overvære afhøringer af andre, hvis væsentlige hensyn til bisidderens mulighed for at varetage sin klients interesser taler for det.

Der sigtes herved til tilfælde, hvor der efter kommissionens opfattelse i lyset af det, der hidtil er fremkommet i undersøgelsen, kan blive spørgsmål om at afgive belastende ansvarsvurderinger af en persons forhold.

Der skal ved beslutningen om, hvorvidt væsentlige hensyn til bisidderens mulighed for at varetage sin klients interesser taler for, at bisidderen kan gives adgang til at overvære afhøringer af andre, desuden ske en afvejning over for hensynet til at sikre, at kendskab til de klassificerede oplysninger spredes mindst muligt. Dette hensyn vil generelt skulle gøre sig gældende ved undersøgelseskommissionens tilrettelæggelse af undersøgelsen, jf. herved også forslagets § 4, stk. 1, 2. pkt., og bemærkningerne hertil.

Det foreslås i *stk. 2, 1. pkt.*, at undersøgelseskommissionen skal give bisidderen adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, der er af betydning for den pågældendes klient.

Som anført i bemærkningerne til forslagets § 5 er det forudsat, at det relevante materiale i praksis stilles til rådighed i sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område. På den baggrund er bisidderens ret til at gøre sig bekendt med materialet ikke formu-

UDKAST

ret som en ret til at få det udleveret. Bisidderen vil i stedet skulle gøre sig bekendt med det relevante materiale ved at gennemgå materialet i de sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som forudsættes stillet til rådighed for undersøgelseskommissionen.

Det foreslås i *stk. 2, 2. pkt.*, at bisidderen har ret til at gøre sig bekendt med udskrift af forklaringer afgivet af klienten og af forklaringer afgivet af andre i det omfang, bisidderen har haft adgang til at overvære disse efter *stk. 1, 2. pkt.*

Bisidderen vil således som udgangspunkt alene have adgang til at gøre sig bekendt med udskrifter af forklaringer afgivet af bisidderens egen klient. I det omfang, bisidderen efter det foreslåede § 12, *stk. 1, 2. pkt.*, har haft adgang til at overvære andre forklaringer, fordi væsentlige hensyn til bisidderens mulighed for at varetage sin klients interesser taler for det, vil bisidderen endvidere efter forslaget have adgang til at gøre sig bekendt med udskrifter af sådanne forklaringer.

Der henvises også for så vidt angår bisidderens adgang til at gøre sig bekendt med udskrifter af forklaringer til bemærkningerne til forslagets § 5, hvorefter det er forudsat, at det relevante materiale stilles til rådighed i sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som undersøgelseskommissionen råder over. Dette vil således også i relevant omfang gælde udskrifter af forklaringer fra møder i undersøgelseskommissionen. Der henvises endvidere til den generelle forudsætning i forslagets § 4, *stk. 1, 2. pkt.*, om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades, jf. også bemærkningerne hertil.

Det foreslås i *stk. 3*, at undersøgelseskommissionen kan give bisidderen pålæg om ikke at gøre sin klient bekendt med indholdet af det i *stk. 2* nævnte materiale, hvis afgørende hensyn til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand taler for det. Kommissionen kan under tilsvarende betingelser give bisidderen pålæg om ikke at gøre sin klient bekendt med, hvad der er foregået under møder i undersøgelseskommissionen.

Det bemærkes i den forbindelse, at den foreslåede bestemmelse alene vil være relevant i det omfang, den pågældendes bisidder har haft adgang til at overvære møder i undersøgelseskommissionen, hvor der er foretaget afhøringer af andre, jf. herved den foreslåede § 12, *stk. 1, 2. pkt.*, og bemærkningerne hertil.

UDKAST

I udgangspunktet vil bisidderen efter forslaget have adgang til at gøre sin klient bekendt med samtlige oplysninger, som bisidderen har fået adgang til. Som anført i bemærkningerne til forslagets § 5 er det forudsat, at det relevante materiale i praksis stilles til rådighed i sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som undersøgelseskommissionen råder over.

Der henvises endvidere til den generelle forudsætning i den foreslåede § 4, stk. 1, 2. pkt., om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades, jf. også bemærkningerne hertil. Det forudsættes, at klienten, i det omfang materialet stilles til rådighed i sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, får kendskab til materialet ledsaget af bisidderen.

Der kan være tilfælde, hvor det af hensyn til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand er nødvendigt, at bisidderen – eventuelt midlertidigt – ikke gør klienten bekendt med bestemte oplysninger. Det fastsættes derfor i bestemmelsen, at undersøgelseskommissionen kan give bisidderen pålæg om ikke at gøre klienten bekendt med det i stk. 2 nævnte materiale, og at kommissionen under tilsvarende betingelser kan give bisidderen pålæg om ikke at gøre klienten bekendt med, hvad der er foregået under møder i undersøgelseskommissionen.

Bestemmelsen svarer i princippet til retsplejelovens regler om tavshedspålæg til forsvarere i § 729 a, stk. 4, og § 748, stk. 6, sammenholdt med stk. 5. Det forudsættes, at tavshedspålæg til bisiddere kun gives, når det efter en konkret vurdering findes nødvendigt.

Det foreslås i *stk. 4*, at bisidderen kan anmode undersøgelseskommissionen om at foranstalte bevisførelse.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at bisidderen f.eks. vil kunne anmode kommissionen om at indkalde bestemte personer til at afgive forklaring for undersøgelseskommissionen eller om at indhente nærmere angivet materiale.

Kommissionen træffer selv beslutning om, hvorvidt den ønskede bevisførelse er af betydning for undersøgelsen og dermed om, hvorvidt bisidderens anmodning skal imødekommes, jf. herved forslagets § 4, stk. 1, 1. pkt., hvorefter det er undersøgelseskommissionens formand der efter samråd med

UDKAST

kommissionens øvrige medlemmer og udspørgeren afgør, hvordan undersøgelsen skal tilrettelægges.

Det foreslås i *stk. 5*, at bisidderen kan foretage uddybende afhøring af sin klient og af andre vidner i det omfang, bisidderen efter stk. 1, 2. pkt., har adgang til at overvære afhøringen.

Bestemmelsen forudsætter den ordning, at afhøringen som udgangspunkt foretages af udspørgeren, eventuelt suppleret med spørgsmål fra medlemmerne af kommissionen. Når denne afhøring er afsluttet, kan bisidderen foretage en uddybende afhøring af klienten. Undersøgelseskommissionen kan afskære bisidderen fra at stille spørgsmål til klienten, hvis spørgsmålet ikke har betydning for undersøgelsen, jf. herved princippet i retsplejelovens § 341.

I det omfang, bisidderen efter stk. 1, 2. pkt., har adgang til at overvære afhøring af andre vidner, vil bisidderen efter forslaget have tilsvarende adgang til at foretage uddybende afhøring af disse vidner.

Der henvises i øvrigt til forslagets § 4 og bemærkningerne hertil.

Til § 13

Bestemmelsen vedrører retten til kontradiktion.

Det foreslås i *stk. 1*, at undersøgelseskommissionen inden afhøringen skal orientere den person, der er nævnt i § 11, stk. 1, og den pågældendes bisidder om de forhold af faktisk og eventuelt retlig karakter, som undersøgelsen vedrørende den pågældende omfatter.

Undersøgelseskommissionen vil efter forslaget selv kunne afgøre, om orienteringen skal ske mundtligt eller skriftligt. Hvis den sker mundtligt, bør det anføres i protokollen, hvad den går ud på, jf. forslagets § 4, stk. 3, og bemærkningerne hertil.

Orienteringen behøver ikke efter forslaget være særlig detaljeret, men den skal give den pågældende et billede af, hvilke faktiske og eventuelt retlige forhold vedrørende den pågældende, undersøgelsen vil omfatte.

Det forudsættes, at orienteringen skal gives inden afhøringen, dvs. inden den pågældende afhøres første gang. Det forudsættes, at orienteringen gives så hurtigt som muligt, efter at undersøgelsen er iværksat. Den kan således gives

UDKAST

på et tidspunkt, hvor den pågældende endnu ikke er indkaldt til at afgive forklaring.

Det foreslås i *stk. 2*, at undersøgelseskommissionen skal orientere den pågældende om det, hvis der i løbet af undersøgelsen sker væsentlige ændringer i de forhold, som er nævnt i *stk. 1*.

Undersøgelseskommissionen vil således efter forslaget have pligt til – hvis der i løbet af undersøgelsen sker væsentlige ændringer i forhold til den orientering, der er givet efter *stk. 1* – at orientere den pågældende om de forhold af faktisk og eventuelt retlig karakter, som undersøgelsen vedrørende den pågældende omfatter.

Det foreslås i *stk. 3*, at undersøgelseskommissionen efter bevisførelsen skal orientere den person, der er nævnt i § 11, *stk. 1*, og den pågældendes bisidder om de faktiske og eventuelt retlige forhold vedrørende den pågældende, som kommissionen overvejer at give udtryk for i sin beretning.

Med udtrykket ”efter bevisførelsen” tænkes på perioden efter, at undersøgelseskommissionen har afsluttet afhøringerne og indsamlingen af materiale.

Orienteringen behøver ikke at være skriftlig. Orienteringen skal indeholde en angivelse af den bevisvurdering, som kommissionen overvejer at lægge til grund vedrørende den berørte persons adfærd, og – for så vidt angår embedsmænd, om hvem der kan afgives udtalelser efter forslagets § 3, *stk. 2* – de punkter, der eventuelt vil blive gjort til genstand for ansvarsvurdering eller kritik i øvrigt i beretningen.

Orienteringen har til formål at gøre de involverede personer bekendt med eventuelle belastende vurderinger – det være sig bevisvurderinger eller ansvarsvurderinger – som kommissionen overvejer at give udtryk for i beretningen, således at de pågældende – inden beretningen færdiggøres – har mulighed for at kommentere den vurdering, som kommissionen overvejer at anlægge vedrørende dem. Orienteringen skal således kunne danne grundlag for den udtalelse, der kan afgives efter det foreslåede *stk. 4*.

Det forudsættes – i overensstemmelse med den generelle forudsætning i den foreslåede § 4, *stk. 1, 2. pkt.*, om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades – at materiale, udskrifter og tilkendegivelser m.v. vil skulle stilles til rådighed for bisidderen i lokaler, som kommissionen råder over. Tilsvarende forud-

UDKAST

sættes det, at undersøgelseskommissionens orienteringer m.v. efter de foreslåede bestemmelser i § 13, stk. 1-3, vil skulle overgives fysisk eller afgives mundtligt til den person, orienteringerne m.v. vedrører, og den pågældendes bisidder i de sikrede lokaler, kommissionen har rådighed over.

Det foreslås i *stk. 4, 1. pkt.*, at den person, der er nævnt i § 11, stk. 1, og den pågældendes bisidder ved undersøgelsens afslutning har ret til at afgive en skriftlig udtalelse om de faktiske og eventuelt retlige spørgsmål, undersøgelsen rejser vedrørende den pågældende.

Efter bestemmelsen vil den person, hvis forhold undersøges, ved undersøgelsens afslutning – bl.a. på grundlag af den orientering, der er foreslået i § 13, stk. 3 – have ret til at komme med en skriftlig udtalelse om faktiske og eventuelt retlige spørgsmål, som undersøgelsen vedrørende den pågældende rejser. Der er således ikke efter forslaget adgang til mundtlig procedure.

Det foreslås i *stk. 4, 2. pkt.*, at undersøgelseskommissionen kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Det forudsættes, at en sådan frist giver bisidderen rimelig tid til at forberede sit indlæg.

Den person, hvis forhold undersøges, og den pågældendes bisidder har ikke krav på, at undersøgelseskommissionen iværksætter en høring over indlæg, der er modtaget fra andre berørte personer og deres bisiddere. Hvis kommissionen finder det hensigtsmæssigt, kan den beslutte at iværksætte en sådan høringsprocedure.

Det forudsættes – i overensstemmelse med den generelle forudsætning i den foreslåede § 4, stk. 1, 2. pkt., om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades – at materiale, udskrifter og tilkendegivelser m.v. vil skulle stilles til rådighed for bisidderen i lokaler, som kommissionen råder over. Tilsvarende forudsættes det, at bisidderens udtalelser m.v. vil skulle overgives fysisk til kommissionen i de sikrede lokaler, kommissionen har rådighed over. Det kan i den forbindelse endvidere være nødvendigt, at sådanne udtalelser m.v. af sikkerhedsmæssige årsager udarbejdes ved brug af særligt udstyr, som kommissionen stiller til rådighed.

Til § 14

UDKAST

Bestemmelsen indeholder regler om salær og godtgørelse til bisidderen. Den svarer i det hele til § 24 i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at undersøgelseskommissionen fastsætter salær og godtgørelse til bisidderen efter de takster, der gælder for beskikkede forsvarende i straffesager.

Beløbet afholdes af statskassen.

Undersøgelseskommissionens beslutninger herom vil kunne indbringes for Østre Landsret efter reglerne i forslaget § 18, stk. 1.

Det foreslås i *stk. 1, 2. pkt.*, at er der på tidspunktet for undersøgelseskommissionens afslutning endnu ikke truffet afgørelse om fastsættelse af salær eller godtgørelse, fastsættes salæret eller godtgørelsen af justitsministeren.

Undersøgelseskommissionen ophører, når den har afsluttet sit arbejde.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at der kan opstå uforudsete spørgsmål om godtgørelse af salær til en eller flere bisiddere på et tidspunkt, hvor undersøgelseskommissionen er ophørt.

Derudover sikrer bestemmelsen, at der fortsat vil kunne tages stilling til eventuelle sager om fastsættelse af salær eller godtgørelse til bisiddere, som ikke er afsluttet på tidspunktet for undersøgelseskommissionens ophør.

Det foreslås i *stk. 2*, at den beskikkede bisidder ikke må modtage salær eller godtgørelse ud over det beløb, der er fastsat efter stk. 1.

Den valgte bisidder vil derimod efter forslaget kunne aftale med sin klient eller dennes faglige organisation, at den pågældende skal have et salær ud over det ovennævnte beløb. I så fald er den del af salæret, der overstiger det ovenfor nævnte sædvanlige forsvarersalær, statskassen uvedkommende.

Til § 15

Bestemmelsen regulerer navnlig undersøgelseskommissionens og bisiddernes tavshedspligt, og svarer til § 25 i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det foreslås i *stk. 1*, at undersøgelseskommissionens medlemmer og andre personer, der deltager i undersøgelsen, under ansvar efter straffelovens §§

UDKAST

152-152 e har tavshedspligt med hensyn til enhver oplysning, som de under deres virksomhed får kendskab til.

Det forudsættes, at hvis et brud på tavshedspligten indebærer en overtrædelse af f.eks. straffelovens § 109, vil der kunne straffes efter denne kvalificerede straffebestemmelse.

Det forudsættes desuden, at undersøgelseskommissionen kan gøre den, der har afgivet forklaring for kommissionen, bekendt med udkast til protokoltilførsel, hvis dette findes nødvendigt for at sikre sig, at forklaringen bliver gengivet korrekt i protokollen. Tavshedspligten er heller ikke til hinder for opfyldelse af pligterne i forhold til bisidderen, jf. § 12, stk. 2.

Om omgangen med materiale i øvrigt i relation til personer, der indkaldes til at afgive forklaring, henvises til forslaget § 16. For så vidt angår den beretning, som undersøgelseskommissionen skal afgive, henvises til forslaget § 22.

Det foreslås i *stk. 2*, at den tavshedspligt, der er nævnt i *stk. 1*, finder tilsvarende anvendelse på bisidderen.

Tavshedspligten er som udgangspunkt ikke til hinder for, at bisidderen gør sin klient bekendt med indholdet af det materiale, som bisidderen har adgang til, jf. bemærkningerne til forslaget § 12, stk. 3. Har bisidderen imidlertid fået pålæg om ikke at gøre klienten bekendt med bestemte oplysninger, jf. forslaget § 12, stk. 3, vil det være i strid med tavshedspligten, hvis det alligevel sker. Det samme gælder, hvis bisidderen i strid med § 12, stk. 3, gør sin klient bekendt med, hvad der er foregået under møder i undersøgelseskommissionen.

Til § 16

Det foreslås i *stk. 1*, at den tavshedspligt, der følger af § 15, stk. 1, ikke er til hinder for, at undersøgelseskommissionen gør vidner og disses bisiddere bekendt med materiale, som indgår i undersøgelsen, hvis det er af betydning for at besvare de spørgsmål, som kommissionen stiller.

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til § 26, stk. 1, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, idet der dog er taget højde for de særlige forhold, der ved den foreslåede undersøgelse taler imod udlevering af materiale.

UDKAST

For at sætte et vidne i stand til at besvare spørgsmål under en afhøring kan det være nødvendigt at gøre vidnet bekendt med materiale, som indgår i undersøgelsen. Dette kan ske forud for afhøringen, f.eks. i de sikrede lokaler hos Forsvarsministeriet eller myndigheder på Forsvarsministeriets område, som undersøgelseskommissionen forudsættes at få stillet til rådighed, jf. bemærkningerne til forslaget § 5, eller ved at vidnet under selve afhøringen får materialet forevist.

Bestemmelsen giver derfor kommissionen adgang til – uanset tavshedspligten efter forslaget § 15, stk. 1 – at gøre vidner og deres bisiddere bekendt med materiale, som indgår i undersøgelsen, hvis det er af betydning for at besvare de spørgsmål, som kommissionen stiller.

Det foreslås i *stk. 2*, at der er tavshedspligt med hensyn til det materiale, der er nævnt i *stk. 1*, og at straffelovens §§ 152-152 e finder tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsen svarer til § 26, stk. 2, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

For at sikre, at oplysningerne i det materiale, som kommissionen gør vidnet og bisidderen bekendt med efter *stk. 1*, ikke gøres frit tilgængelige, foreslås der i *stk. 2* fastsat en særlig bestemmelse om tavshedspligt med hensyn til de pågældende oplysninger, således at der også for vidner og bisiddere, der gøres bekendt med materiale efter den foreslåede § 16, stk. 1, gælder en tilsvarende tavshedspligt som efter forslaget § 15.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til forslaget § 15.

Til § 17

Det foreslås i § 17, at undersøgelseskommissionen træffer beslutning ved stemmeflerhed, jf. dog § 3, stk. 3.

Det vil indebære, at kommissionens 3 medlemmer træffer beslutning ved stemmeflerhed. Det gælder dog ikke den beslutning, der træffes efter forslaget § 3, stk. 3. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til § 18

UDKAST

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at undersøgelseskommissionens beslutninger af enhver, der har retlig interesse heri, inden 2 uger efter, at beslutningen er meddelt den pågældende, kan indbringes for Østre Landsret.

Undersøgelseskommissionen vil i løbet af undersøgelsen kunne komme til at træffe en række processuelle beslutninger.

Der bør være adgang til domstolsprøvelse af disse beslutninger. I lighed med, hvad der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskingskommissioner, foreslås det, at undersøgelseskommissionens beslutninger skal kunne indbringes for Østre Landsret.

Indbringelsen vil efter forslaget kunne ske af enhver, der har retlig interesse heri.

Fristen er efter forslaget 2 uger efter, at undersøgelseskommissionens beslutning er meddelt den pågældende.

Det foreslås i *stk. 1, 2. pkt.*, at indbringelsen sker ved indgivelse af kæreskrift til undersøgelseskommissionen.

Det foreslås i *stk. 1, 3. pkt.*, at reglerne om kæremål i borgerlige sager i øvrigt finder tilsvarende anvendelse.

Reglerne om kæremål i borgerlige sager, jf. retsplejelovens kapitel 37, indebærer bl.a., at landsrettens afgørelse kan kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3-5.

Reglerne indebærer endvidere, at kære ikke har opsættende virkning, medmindre undersøgelseskommissionen eller landsretten træffer beslutning herom, jf. retsplejelovens § 395.

Medmindre undersøgelseskommissionen omgør sin afgørelse, sender den – inden en uge efter modtagelse af kæreskriftet – kæreskriftet, kopi af den påkærede afgørelse og bilag af betydning for kæresagen til landsretten, jf. retsplejelovens § 396, stk. 1. Kommissionen kan vedlægge en erklæring om kæren, jf. retsplejelovens § 396, stk. 2.

Landsrettens afgørelse træffes ved kendelse, jf. retsplejelovens § 398, stk. 1.

Det forudsættes, at undersøgelseskommissionens beslutninger ikke kan kæres, når undersøgelseskommissionen har afgivet sin beretning, og at kæremål, der ikke er afgjort på dette tidspunkt, ophæves. Det skyldes, at kom-

UDKAST

missionens virksomhed er ophørt ved afgivelsen af beretningen, og at kommissionen derfor ikke længere har nogen kompetence efter reglerne i lovforslaget.

Forslaget til § 18, stk. 1, 1.-3. pkt., svarer til § 28, stk. 1, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det foreslås i *stk. 1, 4. pkt.*, at afholdes retsmøde, foregår mødet for lukkede døre.

Forslaget udgør på dette punkt en afvigelse fra lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner og skal ses i lyset af forslagets § 20, hvorefter møder i undersøgelseskommissionen foregår for lukkede døre. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Det foreslås i *stk. 2, 1. pkt.*, at beslutninger efter § 11, stk. 3, inden en uge efter, at beslutningen er meddelt, kan indbringes for Den Særlige Klageret.

Det vil betyde, at undersøgelseskommissionens beslutning om, at den valgte bisidder ikke må fungere som sådan eller om tilbagekaldelse af en bisidder, kan indbringes for Den Særlige Klageret inden en uge efter, at beslutningen er meddelt. De beslutninger, der kan indbringes for Den Særlige Klageret, er de beslutninger, der træffes efter forslagets § 11, stk. 3. Således vil beslutninger vedrørende sikkerhedsgodkendelse af valgte eller beskikkede bisiddere ikke være omfattet.

Det foreslås i *stk. 2, 2. pkt.*, at retsplejelovens § 737 finder tilsvarende anvendelse.

Det betyder bl.a., at kæremål vil skulle fremsættes skriftligt for undersøgelseskommissionen eller erklæres mundtligt til undersøgelseskommissionens protokol, jf. retsplejelovens § 970, jf. § 737.

Kæremålet behandles mundtligt, hvis der fremsættes anmodning herom, eller retten bestemmer det.

Kæremål har ikke opsættende virkning, medmindre dette bestemmes af undersøgelseskommissionen eller Den Særlige Klageret, jf. retsplejelovens § 969, stk. 2, sammenholdt med § 737.

Den Særlige Klageret er ikke bundet ved den bedømmelse af de faktiske omstændigheder, hvorpå undersøgelseskommissionens beslutning om at afvise den pågældende som bisidder er grundet. Klageretten kan i den forbin-

UDKAST

delse pålægge undersøgelseskommissionen at tilvejebringe supplerende oplysninger, jf. retsplejelovens § 972 sammenholdt med § 737.

Den Særlige Klagerets afgørelse kan ikke appelleres, jf. retsplejelovens § 737.

Forslaget til § 18, stk. 2, 1. og 2. pkt., svarer til § 28, stk. 3, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Det foreslås i *stk. 2, 3. pkt.*, at afholdes retsmøde, foregår mødet for lukkede døre.

Forslaget udgør på dette punkt en afvigelse fra ordningen efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, hvilket skal ses i lyset af forslagets § 20, hvorefter møder i undersøgelseskommissionen foregår for lukkede døre. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til § 19

Det foreslås i § 19, at lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven, databeskyttelsesloven, Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og ombudsmandsloven ikke gælder for den virksomhed, der udøves af undersøgelseskommissionen.

Undersøgelseskommissionen er ikke en domstol. Den er heller ikke en almindelig offentlig myndighed, der skal udføre forvaltningsretlige opgaver. Den skal alene udføre de opgaver, som fremgår af forslagets § 3, og på den måde, som fremgår af lovforslagets øvrige bestemmelser.

Der er derfor, ligesom det gør sig gældende for undersøgelseskommissioner nedsat efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, ikke behov for, at kommissionen omfattes af den forvaltningsretlige lovgivning.

For så vidt angår databeskyttelsesforordningen bemærkes det, at det med lovforslaget foreslås, at undersøgelseskommissionen får til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagel-

UDKAST

sen blev varetaget usaglige hensyn. Undersøgelsen kan indebære en nærmere undersøgelse af forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjenestes virke. Den virksomhed, der udøves af undersøgelseskommissionen, vurderes således som anført under pkt. 3 i lovforslagets almindelige bemærkninger om forholdet til databeskyttelsesforordningen at falde uden for databeskyttelsesforordningens anvendelsesområde, jf. forordningens artikel 2, stk. 2, litra a.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven, databeskyttelsesloven, Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesforordningen) og ombudsmandsloven ikke gælder for den virksomhed, der udøves af kommissionen.

For så vidt angår kommissionens behandling af personoplysninger, betyder det, at den virksomhed, som udøves af undersøgelseskommissionen, ikke vil være underlagt andre regler om behandling af personoplysninger end dem, der kan udledes af lovforslaget. Der er ved fastlæggelsen af disse regler lagt vægt på det særligt tungtvejende hensyn til at beskytte fortroligheden om de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i kommissionens undersøgelse.

Til § 20

Det foreslås i § 20, at møder i undersøgelseskommissionen foregår for lukkede døre.

Bestemmelsen omfatter alle – både interne og eksterne – møder, herunder hvor der foretages afhøring.

Der er herved navnlig lagt vægt på hensynet til at begrænse udbredelsen af de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i undersøgelsen. Der henvises i den forbindelse til bemærkningerne til forslaget § 4, stk. 1, 2. pkt.

Kommissionen træffer ikke afgørelse om dørlukning, hvorfor spørgsmålet herom ikke kan indbringes for Østre Landsret efter forslaget § 18.

Til § 21

UDKAST

Det foreslås i *stk. 1*, at der ikke uden samtykke fra undersøgelseskommissionen må gives aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen i materiale, der indgår i undersøgelsen.

Den foreslåede bestemmelse ændrer ikke ved de gældende regler om, i hvilket omfang der kan gives aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen.

Det bemærkes, at det følger af § 11, stk. 1, i lov om Forsvarets Efterretningstjeneste, at Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed som hovedregel er undtaget fra lov om offentlighed i forvaltningen.

I det omfang der måtte kunne gives aktindsigt i materiale fra Forsvarets Efterretningstjeneste eller fra eventuelle øvrige myndigheder, som måtte udlevere materiale til undersøgelseskommissionen, foreslås det med bestemmelsen, at der fastsættes regler om aktindsigt svarende til § 31, stk. 1, i lov om undersøgelseskommissioner og granskingskommissioner, således at det sikres, at der ikke er tvivl om, at det materiale, der indgår i undersøgelseskommissionens undersøgelse, af hensyn til undersøgelsens gennemførelse kan undtages fra aktindsigt efter offentlighedsloven.

Undersøgelseskommissionen kan ikke ud fra et frit skøn nægte at give samtykke til udlevering af materialet. Kommissionen må vurdere, om udlevering af materialet vil være skadeligt for kommissionens gennemførelse af sin undersøgelse.

Når undersøgelseskommissionen har afgivet sin beretning og sammenfatning efter forslagets § 22, skal spørgsmålet om aktindsigt i de dokumenter, som er stillet til rådighed for kommissionen, som hidtil afgøres efter reglerne i lov om offentlighed i forvaltningen, i det omfang denne lov finder anvendelse.

Det forudsættes, at internt materiale, som er stillet til rådighed for kommissionen, ikke som følge heraf har mistet sin interne karakter, idet hensynet til beskyttelsen af de interne dokumenter ikke kan anses for at være opgivet ved at stille disse til rådighed for kommissionen.

For så vidt angår undersøgelseskommissionens egen virksomhed bemærkes det, at det følger af forslagets § 19, at bl.a. lov om offentlighed i forvaltningen og forvaltningsloven ikke vil gælde for den virksomhed, der udøves af undersøgelseskommissionen.

Det foreslås i *stk. 2*, der ikke er adgang til aktindsigt i rettens materiale efter retsplejeloven.

UDKAST

Efter § 31, stk. 2, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, er der, indtil undersøgelseskommissionen har afgivet sin beretning, ikke adgang til aktindsigt i rettens materiale efter retsplejelovens kapitel 3 a.

Den foreslåede bestemmelse tager udgangspunkt i denne bestemmelse i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, idet adgangen til aktindsigt dog afskæres for så vidt angår hele retsplejeloven og uden den samme tidsmæssige begrænsning.

Efter forslaget vil der således ikke være adgang til aktindsigt i rettens materiale efter retsplejeloven, hverken før eller efter undersøgelseskommissionen har afgivet sin beretning.

Det skyldes hensynet til de klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i undersøgelsen, og som dermed også vil kunne indgå i sager relateret til undersøgelseskommissionens virksomhed, der indbringes for retten.

Udtrykket retten omfatter alle retter, der skal tage stilling til et processuelt spørgsmål, f.eks. ved kære af en beslutning, undersøgelseskommissionen har truffet, jf. forslagets § 18.

Til § 22

Bestemmelsen fastsætter regler vedrørende kommissionens afgivelse af beretning m.v.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at undersøgelseskommissionen afgiver en beretning om resultatet af sin undersøgelse.

Ved den nærmere udformning af beretningen forudsættes det, at kommissionen lægger vægt på hensynet til, at undersøgelsen gennemføres hurtigst muligt, idet hensynet til de involveredes retssikkerhed og en tilstrækkelig sagsoplysning samtidig vil skulle iagttages.

Undersøgelseskommissionen bør tilrettelægge sit arbejde, således at den så vidt muligt kan afgive beretning om resultatet af sin undersøgelse senest seks måneder, efter at kommissionen er nedsat.

Hvis kommissionen ikke kan afgive beretning inden det nævnte tidspunkt, vil kommissionen skulle orientere justitsministeren skriftligt om baggrun-

UDKAST

den herfor, om fremdriften i undersøgelsen og om, hvornår kommissionen forventer at kunne afgive sin beretning.

Beretningen skal indeholde en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen efter forslaget § 3, stk. 1, skal undersøge. Det er imidlertid samtidig vigtigt, at efterretningstjenestens aktuelle og fremtidige virkemuligheder, herunder i forhold til udenlandske samarbejdspartnere, ikke skades.

Af hensyn til at skabe mulighed for offentlighed om resultaterne af undersøgelseskommissionens undersøgelse foreslås det i *stk. 1, 2. pkt.*, at beretningen vil skulle udarbejdes og offentliggøres i en form, som ikke indeholder informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Med oplysninger, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand, sigtes navnlig til informationer, der i medfør af cirkulære nr. 10338 af 17. december 2014 om sikkerhedsbeskyttelse af informationer (sikkerhedscirkulæret) ikke må offentliggøres eller komme uvedkommende til kendskab.

Kommissionen vil herudover i almindelighed ved udarbejdelsen og offentliggørelsen af sammenfatningen skulle respektere lovgivningens almindelige regler om fortrolighed af andre hensyn end til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Undersøgelseskommissionens protokol, jf. forslaget § 4, stk. 3, der bl.a. vil indeholde de for undersøgelseskommissionen afgivne forklaringer, skal afleveres sammen med beretningen til justitsministeren. Protokollen offentliggøres ikke.

Det foreslås i *stk. 1, 3. pkt.*, at justitsministeren offentliggør beretningen.

Det foreslås i *stk. 2, 1. pkt.*, at såfremt kommissionen vurderer, at den beretning, der er omtalt i stk. 1, ikke kan udformes således, at den indeholder en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen efter § 3, stk. 1, skal undersøge, vil kommissionen kunne udarbejde en yderligere beretning, som vil skulle afgives til justitsministeren.

Kommissionen bør dog bestræbe sig på at give en tilstrækkelig redegørelse i den beretning, som er omtalt i den foreslåede § 22, stk. 1, og der vil derfor alene skulle afgives en beretning efter den foreslåede bestemmelse, hvis kommissionen vurderer, at det er nødvendigt at beskrive informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tred-

UDKAST

jemand, for at give en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommission efter forslaget § 3, stk. 1, skal undersøge. Det vil herunder navnlig kunne være tilfældet, hvis det vurderes nødvendigt med henblik på at afgive en udtalelse om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar, jf. den foreslåede § 3, stk. 2.

En eventuel yderligere beretning efter den foreslåede bestemmelse offentliggøres ikke, men justitsministeren giver Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne adgang til beretningen, jf. den foreslåede *stk. 2, 2. og 3. pkt.*

Det indebærer, at justitsministeren skal give udvalget adgang til beretningen, således at udvalgets medlemmer også får indsigt heri. Det forudsættes, at dette sker under sikkerhedsmæssigt betryggende rammer.

Det forudsættes, at der i alle tilfælde vil være fuld offentlighed om resultatet af kommissionens eventuelle ansvarsvurderinger.

Det foreslås i *stk. 3*, at der ikke er aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven eller anden lovgivning i den beretning, der er omtalt i *stk. 2*.

Til § 23

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Det foreslås i *stk. 2*, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.